

MINISTERUL
EDUCAȚIEI ȘI CERCETĂRII

REPERE METODOLOGICE
PRIVIND ORGANIZAREA PROCESULUI EDUCAȚIONAL
ÎN ÎNVĂȚĂMÂNTUL PRIMAR
ÎN ANUL DE STUDII 2022-2023

Chișinău, 2022

COORDONATOR:

- **Gaiuc Valentina**, consultant principal, DÎG, MEC, grad didactic superior

CONSULTANT:

- **Ursu Ludmila**, dr., prof. univ., UPS „Ion Creangă”, Chișinău

GRUPUL DE LUCRU:

- **Ursu Ludmila**, dr., prof. univ., UPS „Ion Creangă”, Chișinău
- **Gremalschi Anatol**, dr. hab., prof. univ. IPP, Chișinău
- **Curacițchi Angela**, dr., conf. univ., UPS „Ion Creangă”, Chișinău
- **Teleman Angela**, dr., conf. univ., UPS „Ion Creangă”, Chișinău
- **Gînju Stela**, dr., conf. univ., UPS „Ion Creangă”, Chișinău
- **Cara Angela**, dr., conf. univ., Chișinău
- **Cerbușca Tamara**, grad didactic superior, Liceul Privat „Da Vinci”, Chișinău
- **Dobroviccan Svetlana**, grad didactic superior, IPLT „Liviu Deleanu”, Chișinău
- **Ursu Zinaida**, grad didactic superior, IPLT „Ginta Latină”, Chișinău
- **Prisăcaru Lilia**, grad didactic superior, IPLTPA „Ion și Doina Aldea Teodorovici”, Chișinău
- **Lungu Valentina**, grad didactic superior, IP Școala-grădiniță nr.152, „Pas cu Pas”, Chișinău
- **Olevschi Marina**, grad didactic superior, IP Școala-grădiniță nr.152, „Pas cu Pas”, Chișinău
- **Băț Iulia**, grad didactic superior, IPLT „Vasile Vasilache”, Chișinău
- **Plămădeală Sergiu**, grad didactic superior, IPLT „Vasile Vasilache”, Chișinău
- **Certan Eudochia**, grad didactic superior, IPLT „V. Alecsandri”, Bălți
- **Demian Silvia**, grad didactic superior, IPLT „V. Alecsandri”, Bălți
- **Galben Svetlana**, grad didactic superior, IP Școala primară nr.120 , Chișinău
- **Albina Nina**, grad didactic întâi, IPG „Gh. Rîșcanu”, Râșcani
- **Parvana Galina**, grad didactic doi, IP Școala primară A. Donici”, Cahul
- **Slusari Natalia**, grad didactic doi, IP Școala primară nr.120 , Chișinău

CUPRINS

1. REGLEMENTAREA ORGANIZĂRII PROCESULUI EDUCAȚIONAL ÎN ANUL DE STUDII 2022-2023	3
2. UTILIZAREA MANUALELOR ȘCOLARE ÎN PROCESUL EDUCAȚIONAL ÎN ANUL DE STUDII 2022-2023.....	3
3. REPERE METODOLOGICE PRIVIND PROCESUL EDUCAȚIONAL LA DISCIPLINELE ȘCOLARE ÎN ANUL DE STUDII 2022-2023.....	4
3.1 Limba și literatura română	4
3.2 Русский язык и литература	7
3.3 Matematică	14
3.4 Științe	22
3.5 Istoria românilor și universală	26
3.6 Educația moral-spirituală.....	28
3.7 Educația plastică	29
3.8 Educația digitală	31
4. REPERE METODOLOGICE SPECIFICE PROGRAMULUI EDUCAȚIONAL DE ALTERNATIVĂ „PAS CU PAS”.....	33
Anexa 1. Exemple de proiecte de lungă durată la disciplina Educație tehnologică, modulul Educația digitală, clasele I-II	39
Anexa 2. Exemplu de proiect de scurtă durată la disciplina Educație tehnologică, modulul Educația digitală, clasa a II-a (EFE)	44

1. REGLEMENTAREA ORGANIZĂRII PROCESULUI EDUCAȚIONAL ÎN ANUL DE STUDII 2022-2023

În anul de studii 2022-2023 rămân în vigoare prevederile [Reperelor metodologice de organizare a procesului educațional în învățământul primar în anul de studii 2021-2022](#) și [Reperelor metodologice de organizare a procesului educațional în învățământul primar în anul de studii 2020-2021](#). Atenționăm că, în anul curent de învățământ, recomandările privind prioritizarea curriculară, care se prezintă în tabelul 2 din [Reperele metodologice de organizare a procesului educațional în învățământul primar în anul de studii 2021-2022](#), se vor pune în aplicație doar în condițiile unor eventuale perioade de învățare mixtă.

Lista actelor normative care reglementează organizarea procesului educațional în anul de studii 2021-2022, prezentată în capitolul 1 din [Reperele metodologice de organizare a procesului educațional în învățământul primar în anul de studii 2021-2022](#) se completează în anul curent cu:

- [Circulara nr.03/1-09/320 din 27.01.2022](#)
- [Ordin nr. 123 din 28.02.2022 cu privire la aprobarea Planului-cadru pentru învățământul primar, gimnazial și liceal, anul de studii 2022-2023;](#)
- [Ordinul nr.178 din 15 martie 2022 cu privire la încadrarea în instituțiile de învățământ general a copiilor din familii refugiate din Ucraina;](#)
- [Ordin nr. 193 din 17.03.2021 cu privire la aprobarea programului activităților extrașcolare în învățământul primar și secundar, ciclul I și II;](#)
- [Ordin nr. 231 din 30.03.2022 cu privire la înscrierea copiilor în clasa I în anul de studii 2022-2023;](#)
- [Ordin nr. 336 din 18.05.2022 cu privire la aprobarea Instrucțiunilor privind completarea catalogului școlar în anul de studii 2022-2023.](#)

2. UTILIZAREA MANUALELOR ȘCOLARE ÎN PROCESUL EDUCAȚIONAL ÎN ANUL DE STUDII 2022-2023

În anul de studii 2022-2023 va continua asigurarea și monitorizarea utilizării consecvente a manualelor școlare aprobate de MEC. Lista manualelor școlare și suporturilor aferente aprobate de MEC, prezentată în capitolul 2 din [Reperele metodologice de organizare a procesului educațional în învățământul primar în anul de studii 2021-2022](#), se completează în anul curent cu:

Denumirea	Limba de instruire	Anul introducerii în SÎM	Autorii	Editura
Educație digitală, clasa a IV-a: Suport didactic pentru elevi și cadre didactice	Română/ Rusă	2022	A. Gremalschi, S. Corlat, A. Braicov, T. Veverița	Ediție multimedia http://ctice.gov.md/manuale-scolare/

De asemenea, se va atrage atenție deosebită utilizării suporturilor didactice auxiliare (caiete de lucru ale elevilor), ce pot fi folosite în vederea antrenării și dezvoltării capacităților aplicative, constituente ale competențelor curriculare, în contexte legate de lucrul independent al elevilor, activităților diferențiate și individualizate, de teme pentru acasă (în conformitate cu cerințele regulamentare). **Se va exclude înlocuirea manualelor școlare aprobate de MEC cu suporturi didactice auxiliare.**

Suporturile didactice auxiliare (caiete de lucru ale elevilor, culegeri de teste/probe de evaluare, culegeri de exerciții) se vor alege de către cadrele didactice în mod judicios, ținând cont de prevederile curriculare, posibilitățile de armonizare cu manualul, specificul clasei de elevi. **Alegerea suporturilor**

auxiliare se va consulta cu managerul pentru învățământul primar, care va exclude abuzul de suporturi auxiliare, precum nici nu va impune procurarea unor anumite suporturi.

3. REPERE METODOLOGICE PRIVIND PROCESUL EDUCAȚIONAL LA DISCIPLINELE ȘCOLARE ÎN ANUL DE STUDII 2022-2023

Managerii responsabili pentru învățământul primar nu vor încuraja folosirea unor proiecte didactice de lungă durată de la diverși distribuitori, fără ca acestea să fie personalizate de către cadrele didactice.

Pe pagina web a MEC se găsesc [Modele de proiecte didactice de lungă durată, anul de studii 2020-2021](#) care se recomandă a fi folosite prin adaptare la structura noului an școlar și alți factori eventuali de impact.

Rămân în vigoare modelele de proiecte didactice de lungă durată la Educația fizică propuse în Reperete metodologice de organizare a procesului educațional în învățământul primar în anul de studii 2021-2022.

În Anexele prezentului document se oferă modele de proiecte didactice de lungă și de scurtă durată la Educația digitală.

3.1. LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ

3.1.1. Orientări generale

Studiul disciplinei școlare Limba și literatura română presupune asumarea unei anumite perspective privind formarea profilului elevilor în contextul educației lingvistice și literar-artistice. Această abordare direcționează către construcția demersului de predare-învățare-evaluare prin corelarea următoarelor dimensiuni: *literar-gramaticală, a dezvoltării personale, comunicativă și comunicativ-utilitară.*

Specificul predării Limbii și literaturii române din această perspectivă constă în direcționarea către două domenii care sunt prevăzute și în Programa pentru evaluarea finală a rezultatelor școlare în învățământul primar, 2019:

- **Textul literar și nonliterar:** receptare și producere.
- **Practica rațională și funcțională a limbii.**

În anul de studii 2022-2023 rămân în vigoare prevederile Reperelor metodologice privind organizarea procesului educațional în învățământul primar în anul de studii 2021-2022. Calitatea demersului de proiectare va fi asigurată în condițiile respectării următoarelor recomandări:

- Parcursul proiectat eșalonat va fi realizat în contextul asigurării aplicabilității modelului comunicativ-funcțional care, în cadrul a două lecții consecutive, va orienta către realizarea activităților privind formarea deprinderilor integratoare: a asculta, a vorbi, a citi, a scrie;
- Stabilirea tipului de lecție este prioritară în formarea competențelor la Limba și literatura română, asigurând trecerea achizițiilor de la nivelul reproductiv la cel productiv și creativ;
- Metoda fonetică, analitico-sintetică și lectura explicativă sunt metode specifice Limbii și literaturii române în clasele primare care se realizează în două lecții consecutive și se vor include la *Strategii didactice* în proiectarea de scurtă durată;
- În proiectarea de lungă durată, unitățile de competență ce vizează formarea calităților citirii și scrierii corecte, lizibile se vor proiecta la fiecare lecție de Limbă și literatură română în care va fi aplicată metoda fonetică, analitico-sintetică și lectura explicativă, în celelalte cazuri - prin abordare personalizată. Acest fapt va consemna aspectul integrat al disciplinei școlare.

- Mijloacele didactice specifice perioadei alfabetare în clasa I sunt foarte importante pentru realizarea etapelor logice ale metodei fonetice, analitico-sintetice: *alfabetarul*.

3.1.2. Repere privind predarea-învățarea-evaluarea din perspectiva formării competențelor

- **Competența specifică: Receptarea mesajului oral în situații de comunicare, manifestând atitudine pozitivă, atenție și concentrare.**

Formarea noțiunii de propoziție în clasele primare coincide cu etapa de alfabetizare. Pașii metodologici parcurși vor viza următoarele **direcții**:

1. Formarea conceptului gramatical de *propoziție* pe cale intuitivă: metoda fonetică, analitico-sintetică și lectura imaginii.

Exemplu. Desprinderea propoziției prin întrebare din comunicare:

- *Ce făceau albinele?*
- Albinele zumzăiau.
- *Ceea ce ați spus este o propoziție. Repetați propoziția.*
- *Reprezentarea grafică a propoziției.*
- *Citiți propoziția după reprezentare grafică.*
- *Dați exemple de alte propoziții.*

ATENȚIE! Desprinderea propoziției din comunicare se va realiza pornind de la întrebarea predicatului, pentru a desemna rolul acestuia în propoziție. Se vor evita verbele: *a fi, a avea*. Reprezentarea grafică și pronunțarea sincronă a propoziției este obligatorie, din considerentul că elevii sunt în faza gândirii concret-operaționale și trebuie să vizualizeze ceea ce au pronunțat.

În practica educațională, pentru formularea sarcinilor de învățare se utilizează noțiunile de propoziție și enunț. Sintaxa studiază noțiunile de propoziție și frază. Aceste noțiuni se deosebesc ierarhic și constituie comunicări de sine stătătoare: propoziția este unitatea minimală de construcție, și fraza, ca unitate de grad mai mare, rezultată dintr-o îmbinare de cel puțin două propoziții. Termenul *enunț* se folosește ca termen supraordonat și **nedistinct** pentru propoziție (independentă) și pentru frază (Avram M.). *Astfel solicitarea unui enunț va presupune formularea de către elevi, fie a unei propoziții, fie a unei fraze.*

2. Determinarea de către elevi a tipurilor de propoziții după scopul comunicării și intonație, înțelegerea esenței legăturii cuvintelor dintr-o propoziție și a caracteristicilor părților principale și secundare.

Predarea felurilor propozițiilor după scopul comunicării va începe de la propoziția enunțiativă, care dă o informație despre ceva, apoi propoziția interogativă, care cere o informație și propoziția exclamativă, care exprimă atitudinea vorbitorului.

Pe cale intuitivă vor fi abordate și tipurile de propoziții: afirmative și negative, simple și dezvoltate.

Legătura corectă a cuvintelor în propoziție va fi asigurată prin exersări ce vor viza polarizarea părților secundare în jurul celor principale, conformă celor două grupuri: subiect – atribut, predicat – complement. Metoda specifică recomandată este *analiza morfologică (algoritmizarea)*.

Relaționarea părților principale și a celor secundare este deprinsă corect în cazul aplicării analizei sintactice și morfo-sintactice a propoziției care poate fi: liniară, relaționară.

3. Formularea corectă și independentă a propoziției orale și scrise.

În clasele primare, demersul aplicativ va fi inițiat de la formularea propozițiilor simple și, prin întrebări, se va ajunge la cele dezvoltate.

- **Competența specifică: Producerea mesajului oral, demonstrând abordare eficientă în diferite contexte de realizare**

Comunicarea descriptivă este o formă a comunicării în care se prezintă trăsăturile sau caracteristicile unui obiect, fenomen sau ființe.

Descrierea orală poate fi literară și nonliterară. Comunicarea descriptivă orală va face referință la comunicare structurată pe trei părți: introducere, cuprins și încheiere. Pentru analiza sau crearea descrierii orale se valorifică mai multe operațiuni:

1. ancorarea – numirea obiectului descrierii (întregul);
2. aspectualizarea – fragmentarea întregului în părți; evidențierea calităților/proprietăților întregului sau a părților cuprinse;
3. relaționarea – situarea temporală, situarea spațială, asimilarea comparativă cu alte obiecte, fenomene sau ființe;
4. reformularea – redenumirea întregului și a părților sale de-a lungul sau la sfârșitul descrierii.

Corelarea acestora se va realiza astfel:

Elementele structurale ale unei comunicări	Operațiuni ale descrierii	Demers aplicativ	Descriere nonliterară
Introducere	Ancorare	Ce este o pisică?	<i>Pisica este un animal domestic și sălbatic.</i>
Cuprins	Aspectualizare Relaționare	Care sunt părțile componente ale corpului pisicii? Cum arată? Cu ce animal se aseamănă?	<i>Are corpul format din cap, trunchi și 4 membre. Blana netedă este de culoare alba. Ochii sunt ageri. Ghearele puternice îi servesc pentru a prinde șoareci. Acest animal se aseamănă cu râsul.</i>
Încheiere	Reformulare	Prin ce se deosebește de alte animale?	<i>Pisica este un animal sprinten.</i>

Descrierea literară va fi precedată de o etapă de pregătire în vederea actualizării și nuanțării vocabularului elevilor mici.

Comunicarea descriptivă nonliterară a plantelor și animalelor se va realiza în corelare cu prevederile curriculare ale disciplinei Științe.

➤ **Competența specifică: *Receptarea textelor literare și nonliterare prin tehnici de lectură adecvate, dând dovadă de citire corectă, conștientă, cursivă și expresivă***

Formarea calităților citirii se realizează în timp, în ritmuri diferite. Pentru depășirea dificultăților de citire se pot fi folosi procedeele de citire astfel:

Citire corectă	Citire cursivă	Citire conștientă	Citire expresivă
<ul style="list-style-type: none"> • Citirea în gând • Citirea în șoaptă • Citirea în perechi • Citirea în cor 	<ul style="list-style-type: none"> • Citirea în gând • Citirea ecou • Citirea în perechi • Citirea repetată 	<ul style="list-style-type: none"> • Citirea în ecou • Citirea în șoaptă • Citirea selectivă • Citirea prin excludere 	<ul style="list-style-type: none"> • Citirea model • Citirea pe roluri • Citirea alternativă

Depășirea dificultăților de citire va fi realizată și prin valorificarea contextelor de realizare a scrierii: copieri, transcrieri, dictări.

➤ **Competența specifică: *Aplicarea elementelor de construcție a comunicării în mesaje emise, manifestând tendințe de conduită autonomă***

Lexicul este un domeniu dinamic, care se îmbogățește permanent. Modalitățile de explicare a cuvintelor sunt mai multe, se selectează una convenabilă situației: *perceperea nemijlocită a obiectului sau acțiunii denumite prin cuvânt; ilustrarea obiectelor, acțiunilor, însușirilor denumite prin cuvânt;*

explicarea prin mimică și gesturi; sinonimie/antonimie; definirea sau perifraza; analiza structurii cuvântului; analiza caracteristicilor morfologice ale cuvintelor; explicarea prin context, descrierea obiectului sau fenomenului denumit de cuvânt.

Familia lexicală sau familia de cuvinte cuprinde toate cuvintele obținute de la un cuvânt de bază prin derivare, compunere sau schimbarea valorii gramaticale. Aceste particularități nu sunt cunoscute de elevi, astfel abordarea va fi pe cale intuitivă și vor fi acordate explicații privind formarea cuvintelor și evidențierea semnificației. Abordarea prin memorare nu asigură durabilitatea achizițiilor.

Exemplu:

- ✓ citi – cuvânt de bază – definiția din DEX: a parcurge pentru a lua cunoștință de cele scrise;
- ✓ reciti – definiția din DEX: a citi din nou un text;
- ✓ cititor – definiția din DEX: persoană care citește.

3.2. РУССКИЙ ЯЗЫК И ЛИТЕРАТУРА

3.2.1. Базовые положения

Организация учебного процесса по русскому языку и литературе в 2022-2023 учебном году строится в соответствии с требованиями, установленными *Куррикулумом по русскому языку и литературе для начального образования (Национальный куррикулум. Начальное образование, 2018, с.19-66)*.

Основной формой организации учебного процесса является интегрированный урок, представляющий межпредметную интеграцию двух учебных дисциплин – русского языка и литературы, структура которого изложена для периода обучения грамоте и основного периода обучения в *Гиде по внедрению куррикулума для начального образования по русскому языку и литературе, 2018 (с.26-32)*. Важно принять во внимание особую структуру уроков внеклассного чтения (*Гид по внедрению куррикулума для начального образования по русскому языку и литературе, с.29*)

3.2.2. Рекомендации по долгосрочному проектированию учебной дисциплины

Осуществляя долгосрочное проектирование по учебной дисциплине Русский язык и литература в 2022-2023 учебном году следует учесть количество оцениваний, установленных *Методологией критериального оценивания через дескрипторы в начальном образовании в 2019 (первичного – ПО, поэтапного формативного – ПФО, СО – суммативного оценивания, включая как письменное, так и устное.)*

3.2.3. Положения по организации процесса преподавания-учения-оценивания в перспективе формирования специфических компетенций

Специфическая компетенция 1. *Воспринимать и понимать устные высказывания в различных коммуникативных ситуациях, проявляя внимание и сосредоточенность.*

Для организации работы на понимание устного сообщения необходимо создавать предложенные Куррикулумом ситуации общения, актуальные с т.зр. адаптации к окружающему миру и правильному взаимодействию.

Специфическая компетенция 2. *Воспроизводить/ создавать устные высказывания, демонстрируя соответствие коммуникативному контексту.*

Формирование данной специфической компетенции ставит акцент на развитие устной речи (монологической и диалогической), предваряющей формирование умений младших школьников составлять и оформлять письменные высказывания. В целях организации качественной работы

следует обратить внимание на рекомендуемые виды учебной деятельности, предложенные Куррикулумом.

Специфическая компетенция 3. *Воспринимать и понимать письменные высказывания в различных коммуникативных ситуациях, демонстрируя соответствующую технику чтения.*

Большое значение на этапе работы над содержанием прочитанного текста имеет работа над художественным образом персонажа, которая отражена следующими единицами компетенций:

2 класс - *Перечисление отличительных черт внешности литературного героя и его действий в прочитанном произведении.*

3-4 классы - *Составление характеристики литературного героя по его внешности и поступкам.*

Следует обратить внимание младших школьников, что в качестве героев могут быть люди, животные, растения, различные предметы.

При работе над литературным персонажем рекомендуем использовать следующие виды работы:

1. Перечисление героев произведения в порядке разворачивания сюжета произведения.
2. Сопоставление иллюстрации с описанием героя.
3. Выборочное чтение слов и выражений, характеризующих литературного героя.
4. Определение литературного героя по описанию внешнего вида и особенностей поведения.
5. Воспроизведение фрагментов текста, соответствующих характеристике героя.
6. Выборочное чтение слов и выражений, характеризующих литературного героя.
7. Определение литературного героя по описанию внешнего вида и особенностей поведения.
8. Определение литературного героя по описанию внешнего вида и особенностей поведения (в виде загадок).
9. Составление рассказа о герое рассказа.
10. Называние поступков героя.
11. Сравнение поступков героя в начале текста и в конце.

Специфическая компетенция 4. *Воспроизводить/создавать письменные высказывания, проявляя стремление к речевому самоконтролю и творческий подход.*

Формирование данной специфической компетенция связано с творческими работами, имеющими место в практике обучения русскому языку и литературе.

Изложения и их виды соотносятся с рекомендуемыми видами пересказа: подробного, сжатого, выборочного. Только подробные изложения можно выносить на ПФО как контрольные. Выборочные и сжатые изложения рекомендуется проводить как обучающие.

Для организации работы над сочинениями следует предлагать любые нелитературные темы¹, опираться на личные наблюдения учащихся, на наглядный материал (для написания сочинения по картине).

Сочинения контрольного типа, проводимые в рамках ПФО, требуют речевой подготовки к написанию, составлению плана сочинения и написания самого сочинения в течение одного урока. Сочинения обучающего типа могут проводиться в течение нескольких уроков и не укладываются в структуру ПФО-урока.

---

¹ Сочинение по литературной теме начинает проводиться только с 5-го класса.

Специфическая компетенция 5. Применять языковые знания для решения познавательных, практических и коммуникативных задач, проявляя стремление к учебной самостоятельности.

Большое значение для формирования указанной специфической компетенции является соблюдение правил орфографического режима, который соотносится с продуктом КОД: *Ведение тетради по русскому языку*

- **Оформление надписей на обложке тетради.**

Учащиеся 1-2-х классов пишут в тетрадях в узкую (частую косую линию, редкую косую линию, с отсутствием косой линии) линейку. Переход на широкую линейку учителем определяется с 3-го класса.

Тетради учащихся для 1-го класса подписывает либо учитель, либо родители. Тетради учащихся для 2–4-х классов подписывают сами учащиеся. Надписи на обложках необходимо оформлять по образцу.

Образец:

Тетрадь №1 (№2)
для работ
по русскому языку и литературе
ученика (цы) 1 «А» класса
Теоретического лицея им. Д. Кантемира г. Кишинёва
Ботнарь Олега

- **Оформление письменных работ.**

После классной и домашней работы следует отступать одну строку (в тетради в узкую линейку), две строки (в тетради в широкую линейку).

При оформлении красной строки делается отступ вправо не менее 1 см (один палец). Соблюдение красной строки требуется с первого класса при оформлении текстов, начала нового вида работы. В ходе работы строчки не пропускаются. Новая страница начинается с самой верхней строки, дописывается до конца страницы, включая последнюю строку.

Слева при оформлении каждой строки отступается от края не более 0,5 см. Справа строка дописывается до конца. Использование правил переноса является обязательным.

Запись даты написания работы по русскому языку располагается по центру рабочей строки. В первом классе в период обучения грамоте запись даты ведется учителем. По окончании этого периода дата записывается учениками (1 февраля). С 3-го класса допускается в записи даты писать числительные прописью: *Первое сентября*.

Запись названия работы проводится на следующей рабочей строке (без пропуска) по центру и оформляется как предложение.

Например: *Классная работа. Домашняя работа. Работа над ошибками.*

Слово *упражнение* в классной и домашней работах в 1-м классе пишется кратко (*Упр.15*) с заглавной буквы по центру строки, со 2-го класса полностью: *Упражнение 23*.

В работе, требующей записи слов в столбик, первое слово пишется с заглавной (прописной) буквы, а остальные - со строчной. Запятые не ставятся.

Например:

*Сорока
пальто
морковь*

При выполнении работы в строчку первое слово пишется с красной строки, с заглавной (прописной) буквы, через запятую. Например: *Город, дуб, снег.*

- **Сокращение слов**

При выполнении различных видов разбора требуется соблюдение принятых норм сокращений слов, обозначений терминов. Сокращается слово только на согласные: глухой-глух., звонкий - зв., гласный - гл., согласный - согл., твердый - тв.; существительное - сущ. прилагательное - прил, глагол - глаг. (чтобы отличать от гласного), предлог - пр.; мужской род - м.р., женский род - ж.р., средний род - ср. р.; прошедшее время - прош. вр., настоящее время - наст. вр., будущее время - буд. вр.; единственное число - ед. ч., множественное число - мн.ч. Название падежей указывается заглавной буквой (Им.п. Р.п. Д.п. В.п. Т.п. П.п.). Склонение имен существительных обозначается арабскими цифрами (1, 2, 3), спряжение глаголов – римскими (I, II). Обозначения выполняются над словами ручкой, все подчеркивания - карандашом.

При оформлении письменных видов разбора (фонетического, по составу, морфологического, синтаксического) следует соблюдать требования предложенных образцов в учебнике.

- **Исправление ошибок учениками.**

Допущенная учеником ошибка в слове исправляется наклонной чертой, сверху записывается верная буква. Ошибочно написанные слова и предложения зачёркиваются тонкой горизонтальной линией, рядом записываются верные слова и предложения. Запрещается использование корректора.

Специфическая компетенция 6. Регулировать собственную читательскую деятельность для познания ценностей национальной, русской и мировой культуры, выражая читательский интерес.

С целью формирования читательской самостоятельности младшего школьника рекомендуется пользоваться на уроках внеклассного чтения книгой в типовом формате, чтобы не отождествлять работу с художественным произведением на уроках классного и внеклассного чтения. Следует помнить, что начиная с 3-го класса тема урока внеклассного чтения может быть определена 2-3 названиями художественных произведений, книг или сборников книг.

Для организации процесса оценивания во внимание принимаются все типы оценивания, указанные в *Методологии КОД для начального образования* (ПО, ИФО, ТФО, ПФО, СО).

При проведении ПФО репродуктивного и продуктивного типа во внимание могут быть приняты задания со страниц учебного пособия, из которых составляется практическая работа.

При проведении ПФО продуктивного и творческого типа в основе может быть:

- списывание текста с наличием или отсутствием грамматического задания (1 класс, 2 семестр - 4 классы);
- диктант с наличием или отсутствием грамматического задания (1 класс, 2 семестр - 4 классы)
- изложение контрольного типа (3-4 классы)²
- сочинение контрольного типа (3-4 классы)³.

Если при выполнении списывания или диктанта отсутствует грамматическое задание, то с учетом представления данного вида работ на поэтапном формативном оценивании (согласно КОД), проверяются сформированные способности учащихся через 3-5 продуктов на уровне текста (выбор на усмотрение учителя). Например:

---

² Во 2 классе рекомендуется проводить изложение обучающего типа и не выносить на ПФО.

³ Во 2 классе рекомендуется проводить сочинение обучающего типа и не выносить на ПФО.

Класс	Продукты
1 класс	П14. Обозначение звуков буквами П15. Списывание текста с печатного или письменного образца <i>(для списывания)</i> П17. Ведение тетради по русскому языку П21. Написание слов с сочетаниями жи-ши, ча-ща, чу-щу, чк-чн П22. Написание слов с прописной (заглавной) буквы П23. Перенос слов П24. Письмо под диктовку <i>(для диктантов)</i>
2 класс	П15. Списывание текста с печатного или письменного образца <i>(для списывания)</i> П19. Ведение тетради по русскому языку П24. Написание слов с сочетаниями чк-чн, жи-ши, ча-ща, чу-щу П25. Написание слов с безударными гласными в корне слова П26. Написание слов с парными согласными в корне слова П27. Написание слов с двойными согласными П28. Написание слов с прописной (заглавной) буквы П29. Перенос слов П31. Письмо под диктовку <i>(для диктантов)</i>
3 класс	П19. Списывание текста <i>(для списывания)</i> П23. Ведение тетради по русскому языку П44. Письмо под диктовку <i>(для диктантов)</i> П36. Написание мягкого знака (Ь) на конце имен существительных после шипящих П 37. Написание не с глаголами П 38. Различение приставки и предлога П 39. Написание слов с безударными гласными в корне слова П40. Написание слов с парными согласными в корне слов П41. Написание слов с непроизносимыми согласными в корне слов П42. Написание слов с двойными согласными
4 класс	П19. Списывание текста <i>(для списывания)</i> П23. Ведение тетради по русскому языку П32. Письмо под диктовку <i>(для диктантов)</i> П27. Написание безударных падежных окончаний имен существительных П28. Написание безударных падежных окончание имен прилагательных П30. Написание безударных личных окончаний глаголов

Если при выполнении списывания или диктанта присутствует грамматическое задание, то с учетом представления данного вида работ на поэтапном формативном оценивании (согласно КОД), проверяются сформированные способности через следующие продукты (выбор на усмотрение учителя). Например:

Класс	Продукты
1 класс	П16. Составление и запись предложения П20. Различие слов-предметов, слов-признаков, слов-действий П21. Написание слов с сочетаниями чк-чн, жи-ши, ча-ща, чу-щу П22. Написание слов с прописной (заглавной) буквы
2 класс	П14. Подбор заглавия к тексту П17. Составление и запись предложения П22. Определение главных членов предложения П23. Различие слов-предметов, слов-признаков, слов-действий П24. Написание слов с сочетаниями чк-чн, жи-ши, ча-ща, чу-щу П25. Написание слов с безударными гласными в корне слова П26. Написание слов с парными согласными в корне слова

	П27. Написание слов с двойными согласными П28. Написание слов с прописной (заглавной) буквы П30. Выделение корня
3 класс	П18. Подбор заглавия к тексту П17. Составление и запись предложения П24. Различение предложений по цели высказывания П25. Различение предложений по интонации П26. Определение главных и второстепенных членов предложения П27. Составление схемы предложения/выделение словосочетаний из предложения П28. Различение имен существительных, имен прилагательных, глаголов. П29. Определение рода имен существительных П30. Определение числа имен существительных П31. Определение падежа имен существительных П32. Определение рода, числа и падежа имен прилагательных П33. Определение числа глаголов П34. Определение времени глаголов П35. Морфологический разбор имени существительного, имени прилагательного и глагола. П36. Написание мягкого знака (Ь) на конце имен существительных после шипящих П 37. Написание не с глаголами П 38. Различение приставки и предлога П 39. Написание слов с безударными гласными в корне слова П40. Написание слов с парными согласными в корне слов П41. Написание слов с непроизносимыми согласными в корне слов П42. Написание слов с двойными согласными П43. Разбор слова по составу.
4 класс	П18. Подбор заглавия к тексту П20. Составление и запись предложения П24. Синтаксический разбор предложения. П25. Различие имен существительных, имен прилагательных, глаголов П26. Определение склонения имен существительных П27. Написание безударных падежных окончаний имен существительных П28. Написание безударных падежных окончание имен прилагательных П29. Определение спряжения глаголов П30. Написание безударных личных окончаний глаголов П31. Морфологический разбор имени существительного, имени прилагательного, глагола

Объем текстов для списывания и диктантов

Класс	1 семестр	2 семестр
1 класс	-----	15-25 слов
2 класс	25-35 слов	35-45 слов
3 класс	45-55 слов	55-65 слов
4 класс	65-75 слов	75-85 слов

ПФО продуктивного и творческого типа, включающее работу над изложением, рекомендуется выстраивать с учетом следующей структуры:

1 урок	2 урок
<p>Вызов (5 мин.)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Объявление целей урока написания контрольного изложения. • Озвучивание требований к выполнению работы (с учетом продуктов, через которые проверяются сформированные способности). 	<p>Вызов (5 мин.) Настрой на самопроверку и самокоррекцию.</p>
<p>Осмысление (35 мин.)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Восприятие учениками текста изложения. • Коллективное/самостоятельное составление плана текста (в зависимости от класса). • Работа над опорными словами, в т.ч. орфографическая подготовка к написанию текста. • Устный пересказ каждой части текста отдельными учащимися. • Устный пересказ всего текста отдельным учеником. • Повторное восприятие текста. • Самостоятельная запись текста. • Проверка написанного. 	<p>Осмысление (35 мин.) Самопроверка и самокоррекция.</p>
<p>Рефлексия (5 мин.) Вопросы учителя о трудностях в выполнении работы.</p>	<p>Рефлексия (5 мин.) Вопросы учителя по самопроверке и самокоррекции/ самооценка выполненной работы.</p>

Объем текстов для изложений

Класс	1 семестр	2 семестр
1 класс	-----	-----
2 класс	40-50 слов	50-60 слов
3 класс	60-70 слов	70-80 слов
4 класс	80-90 слов	90-100 слов

ПФО продуктивного и творческого типа, включающее работу над сочинением, рекомендуется выстраивать с учетом следующей структуры:

1 урок	2 урок
<p>Вызов (5 мин.)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Объявление целей урока написания контрольного сочинения. • Озвучивание требований к выполнению работы (с учетом продуктов, через которые проверяются сформированные способности). 	<p>Вызов (5 мин.) Настрой на самопроверку и самокоррекцию.</p>
<p>Осмысление (35 мин.)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Восприятие учениками темы будущего сочинения. • Участие в беседе по теме сочинения. • Коллективное/самостоятельное составление плана текста (в зависимости от класса) • Обсуждение и запись отдельных слов и речевых оборотов. • Самостоятельная запись текста. • Проверка написанного. 	<p>Осмысление (35 мин.) Самопроверка и самокоррекция.</p>

<p>Рефлексия (5 мин.) Вопросы учителя о трудностях в выполнении работы.</p>	<p>Рефлексия (5 мин.) Вопросы учителя по самопроверке и самокоррекции/ самооценка выполненной работы.</p>
--	--

3.3. MATEMATICĂ

3.3.1. Repere generale privind competențele de calcul

În conformitate cu Cadrul de referință al Curriculumului Național, „competența școlară este un sistem integrat de cunoștințe, abilități, atitudini și valori, dobândite, formate și dezvoltate prin învățare, a căror mobilizare permite identificarea și rezolvarea diferitor probleme în diverse contexte și situații” [1, p. 19]. Curriculumul la disciplina Matematică pentru învățământul primar proiectează formarea la elevi a competențelor de calcul în contextul competenței specifice nr.2: „Aplicarea operațiilor aritmetice și a proprietăților acestora în contexte variate, manifestând atenție și interes pentru calcul corect, rațional, fluent” [2, p. 53]. Comparând formularea acestei competențe specifice cu definiția competenței școlare, putem desprinde ideea despre **competența de calcul ca un sistem integrat de: cunoștințe despre operațiile aritmetice și proprietățile acestora; abilități de aplicare a calculului în contexte variate; atitudini și valori manifestate prin atenție și interes pentru calcul corect, rațional, fluent.**

În contextul competențelor de calcul, deseori se folosesc următoarele noțiuni: **procedee de calcul; priceperi de calcul; deprinderi de calcul.** Între acestea există o interdependență strânsă. Cunoașterea și înțelegerea unor anumite procedee de calcul asigură baza formării unor priceperi de calcul; priceperile respective constituie baza dezvoltării unor deprinderi de calcul, care ulterior vor acționa ca operațiuni în cadrul altor procedee de calcul; aceste procedee, la rândul lor, vor permite formarea altor priceperi și, apoi, deprinderi de calcul, conducând astfel elevul pe calea formării **competențelor de calcul.**

- **Procedeele de calcul** se alcătuiesc dintr-un șir de operații consecutive, efectuarea cărora conduce la aflarea rezultatului cerut, alegerea operațiilor în cadrul fiecărui procedeu fiind reperată la nivel teoretic prin definițiile operațiilor aritmetice, proprietățile lor și consecințele acestor proprietăți. În funcție de baza teoretică, în școala primară se evidențiază 6 grupuri de procedee de calcul:

1. procedee de calcul bazate pe cunoașterea numerației numerelor naturale;
2. procedee de calcul bazate pe cunoașterea sensului concret al operațiilor aritmetice;
3. procedee de calcul bazate pe cunoașterea regulilor;
4. procedee de calcul bazate pe cunoașterea legăturii dintre rezultatele și componentele operațiilor aritmetice;
5. procedee de calcul bazate pe cunoașterea dependenței dintre schimbarea rezultatelor operației în funcție de schimbarea uneia dintre componentele acesteia (procedee de calcul rațional);
6. procedee de calcul bazate pe cunoașterea proprietăților operațiilor aritmetice.

- **Priceperile de calcul** sunt priceperi de a efectua oral și în scris operații aritmetice cu numere și expresii numerice. Formarea priceperilor de calcul este un proces de dobândire de către elevi a algoritmilor de calcul, de trecere de la calcul cu sprijin în obiecte – la calcul pe baza operațiilor mintale. Priceperea de calcul presupune efectuarea desfășurată a procedeelelor de calcul, fiecare operațiune fiind conștientizată și controlată. Formarea priceperilor de calcul constituie un proces complex și îndelungat, eficiența căruia depinde în mare măsură de modalitățile didactice de organizare a activităților de calcul, dar și de particularitățile de vârstă și individuale ale copilului, deoarece gândirea la vârstă școlară mică este concret-intuitivă, atenția se caracterizează ca instabilă, involuntară și distrasă.

- **Deprinderile de calcul** vizează cel mai înalt grad de posedare a procedeeleor de calcul: priceperea automatizată de a aplica procedee de calcul în mod conștient și sufficient de rapid, în contexte variate. Principala caracteristică a unei deprinderi de calcul este **automatizarea** acesteia. „Fără automatism, nu există nicio deprindere” - susține marele psiholog S.L. Rubiņstein. Esența acestei caracteristici poate fi explicată astfel: „automatismul este un mod special de conștientizare care se formează la elevii de vârstă școlară mică în procesul de însușire a unei operații. De exemplu, atunci când calculează produsul 12×4 , elevul nu se gândește la cunoștințele pe care trebuie să le aplice pentru aceasta, nici la alegerea procedeeleor de calcul, nici la operațiile de efectuat și ordinea lor. Posibil, un elev va explica astfel calculul efectuat: „40 și încă 8 va fi 48”. O asemenea formă de conștientizare a procedeeleor de calcul de către elevi face ca acest proces să nu fie observabil din exterior” [9, p.703]. „Deprinderile de calcul se deosebesc de priceperile de calcul prin aceea că acționează, practic, în mod necontrolat” [8, p. 39].

Automatismul calculului se află într-o legătură intercondiționată cu **fluența** calculului, exprimată în legătură cu rapiditatea (viteza) calculului la nivel de deprindere – „timpul în care elevul efectuează o operație automatizată sau numărul de operații efectuate într-o unitate de timp” [9, p. 703]. Un elev din școala primară, cât de bine nu ar avea automatizată deprinderea de calcul, are nevoie de timp pentru a percepe condiția și a înregistra rezultatul.

3.3.2. Calitățile calculului

În literatura de specialitate se evidențiază următoarele **calități ale deprinderilor de calcul**:

- **calcul corect** – elevul găsește corect rezultatul calculului, ceea ce înseamnă că alege și efectuează corect operațiile care compun procedeul de calcul respectiv;
- **calcul conștient** – elevul este conștient, pe baza căror cunoștințe alege operațiile și stabilește ordinea efectuării lor;
- **calcul rațional** – elevul alege pentru cazul dat procedeul cel mai rațional, adică alege acelea dintre operațiile posibile, care sunt mai ușor de efectuat decât altele și duc mai repede la rezultat;
- **calcul generalizat** – elevul poate aplica procedeul de calcul într-o varietate mare de contexte, adică este capabil să-l transfere în situații noi;
- **calcul automatizat** – elevul alege și efectuează operațiile rapid și restrâns, dar este capabil să revină la justificarea procedeului de calcul;
- **trăinicia deprinderilor de calcul** – elevul păstrează abilitățile de calcul formate pe timp îndelungat [8, p.38-39].

Cu referire la calculul rațional, este viabilă și o altă abordare – **raționalitatea calculului din perspectiva eficienței individuale**: „un elev concret poate considera calculul ca fiind rațional dacă îl consideră eficient pentru sine în situația dată, adică dacă a obținut rezultatul corect în condiții de minimizare a eforturilor mentale” [7].

Între calitățile calculului există o interdependență.

- De exemplu, efectuarea conștientă a calculelor influențează direct trăinicia competenței de calcul. Să luăm situația când copilul se îndoiește de corectitudinea calculului. Dacă acest copil a atins un nivel înalt sau mediu al calculului conștient, atunci el va putea să revină la procedeul aplicat și să se autoghideze în efectuarea operațiilor.
- Atingerea nivelului înalt sau mediu al calculului generalizat permite elevului să transfere în mod independent deprinderea de calcul în condiții noi. Așa, generalizând procedeul oral de înmulțire a unui număr de două cifre la un număr de o cifră (de exemplu, 24×3), elevul va putea realiza transferul pe domenii numerice mai largi, de exemplu să înmulțească prin analogie 245×3 , 3×205 , 1120×3 , 3×20500 etc.

Tabelul 1. Descriptori ai nivelurilor de formare a competențelor de calcul la elevii din clasele primare

Calitatea calculului	Elevul care manifestă calitatea respectivă a calculului la nivel		
	<i>înalt</i> (<i>independent</i>)	<i>mediu</i> (<i>are nevoie să fie ghidat de învățător</i>)	<i>reduc</i> (<i>are nevoie de mai mult sprijin</i>)
Calcul corect	găsește corect rezultatul operațiilor aritmetice asupra numerelor date	uneori greșește la efectuarea operațiilor intermediare	adesea găsește greșit rezultatul, alege și efectuează eronat operațiile
Calcul conștient	conștientizează structura procedurii de calcul aplicat, poate explica modul în care calculează	conștientizează structura procedurii de calcul aplicat, dar nu reușește să explice independent modul în care calculează	nu conștientizează ordinea efectuării operațiilor în cadrul procedurii de calcul
Calcul rațional	poate propune, după caz, diferite moduri de calcul, dar optează pentru cel mai rațional (care solicită cel mai mic efort)	optează pentru cel mai rațional mod de calcul în situații tipice/ cunoscute, dar nu reușește independent în situații nonstandarde/noi	nu reușește să decidă modul cel mai rapid de calcul
Calcul generalizat	poate transfera procedeul de calcul în cazuri noi	poate aplica procedeul de calcul în mai multe cazuri tipice, însă doar în condiții standarde/ tipice	nu reușește să aplice procedeul de calcul în mai multe cazuri, inclusiv de același tip
Calcul automatizat	alege și efectuează operațiile fluent și în formă restrânsă	uneori, nu reușește să efectueze rapid și restrâns operațiile	efectuează calculele lent și incert
Deprinderi trainice de calcul	își păstrează deprinderile de calcul pe timp îndelungat	își păstrează deprinderile de calcul pe timp relativ scurt	își păstrează deprinderile de calcul pe timp foarte scurt

În concluzie, elevul și-a însușit competența de calcul dacă este capabil să efectueze calculele corect și suficient de fluent, organizând mersul efectuării într-un mod rațional și verificând la necesitate corectitudinea rezultatelor obținute.

3.3.3. Procesul de formare a competențelor de calcul la elevii claselor primare

Reieșind din structură integrată a competenței de calcul și din specificul învățării la vârsta școlară mică, procesul de formare a competențelor de calcul la elevii claselor primare se desfășoară etapizat, implicând însușirea procedurilor de calcul, formarea priceperilor și a deprinderilor de calcul.

- 1. Pregătirea** pentru introducerea unui nou procedeu de calcul. Această etapă poate începe cu mult timp înainte de introducerea propriu-zisă a noului procedeu. De exemplu, procedeul de calcul tabelar la adunarea cu numerele 6, 7, 8, 9 se bazează pe proprietatea comutativă a adunării, care se dezvăluie treptat de la primele lecții la care se studiază compunerea și descompunerea numerelor primei zeci.
- 2. Motivarea introducerii noului procedeu pe baza unei situații de problemă.** În procesul observării unor cazuri date, elevii le identifică pe acelea, ale căror rezultate le pot găsi folosind procedeele de calcul deja studiate. Apoi propun modalități proprii de a efectua calculele în celelalte cazuri.

3. **Familiarizarea cu procedeul nou de calcul.** În această etapă, elevii trebuie să înțeleagă esența procedurii: ce operații trebuie efectuate și în ce ordine, de ce anume așa poate fi aflat rezultatul. Aici, în funcție de vârsta elevilor, este important de a folosi material didactic potrivit pentru a modela calculul cu sprijin în obiecte (de exemplu, bețișoare), desene, scheme.
4. **Formularea algoritmului de calcul** ca o succesiune de acțiuni generalizate.
5. **Formarea priceperilor de calcul.** Întâi, elevii trebuie să-și consolideze cunoștințele despre procedeul de calcul. Învățătorul le solicită să efectueze operațiile care alcătuiesc procedeul, comentându-le cu voce tare și, eventual, realizând simultan o scriere desfășurată. Apoi, operațiile se restrâng parțial: elevii stabilesc în minte operațiile și ordinea lor, dar comentează cu voce tare efectuarea operațiilor de bază - calculul intermediar. Este necesar de a învăța copiii să distingă operațiile de bază în fiecare procedeu de calcul. Scrierea desfășurată nu se efectuează. La început, comentarea este ghidată de cadrul didactic, dar cu timpul elevii sunt încurajați să manifeste mai multă independență la comentarea orală. **Comentarea cu voce ajută la conștientizarea principalelor operații, iar efectuarea în minte ajută la restrângerea acestora.**
6. **Dezvoltarea deprinderilor de calcul** caracterizate prin calitățile respective (calcul corect, conștient, rațional, generalizat, automatizat, fluent). În această etapă, calculul se restrânge complet: învățătorul solicită copiilor să calculeze în minte și să scrie doar rezultatul final.

3.3.4 Calcul mental, oral, scris

Competențele de calcul se diferențiază în funcție de forma în care se efectuează calculul: mental, oral sau scris.

- **Calcul mental** se numește calculul care se efectuează în gând, fără a întrebuința mijloace sau procedee ale calculului scris sau ale diferitelor dispozitive: abac, numărătoare cu bile, calculator electronic, scheme etc. Se cere doar rezultatul, operațiile efectuându-se în minte fără utilizarea materialelor didactice, fără justificarea procedeele de calcul și fără scrierea operațiilor efectuate. În calculul mental, scrierea exercițiilor nu constituie un procedeu de calcul, ci se face doar pentru a pune în evidență diferite etape ale calculului efectuat în minte în scopul reținerii unor rezultate sau al stabilirii procedeele.
- **Calcul oral (sau vorbit)** este acel calcul în care se comentează procedeele de calcul, indiferent dacă se folosește sau nu vreun material didactic sau dacă se fac și careva scrieri pe parcurs, fără, însă, a aplica algoritmi de calcul în coloniță.
- **Calcul în scris** se numește acel calcul în care se folosesc anumite procedee scrise, anumite elemente de tehnică bazate pe scrierea rezultatelor parțiale și a operațiilor. De fapt, calculul scris se realizează în coloniță, având o structură specifică în funcție de operația efectuată.

Analizând relațiile dintre competențele de calcul mental, oral și în scris, se constată următoarele.

- Calculul mental are un rol important, deoarece cea mai mare parte a exercițiilor și problemelor rezolvate în clasele primare, dar și situațiile de problemă din cotidian care solicită calcule, necesită efectuare în minte. Un alt argument este faptul că pentru a realiza calcule în scris elevul are nevoie să efectueze pe parcurs calcule mentale. Deci, automatizarea calculele mentale este o condiție necesară pentru succesul elevilor – atât în situații de învățare, cât și în situații de viață.
- Anterior am argumentat faptul că automatizarea calculului este strâns legată de conștientizarea și generalizarea procedeele de calcul, calități ce nu pot fi dobândite decât prin antrenarea calculului oral (vorbit), când elevului i se cere să comenteze oral și să justifice mersul calculului. Deci, **formarea competențelor de calcul oral influențează într-o mare măsură succesul formării atât a competențelor de calcul mental, cât și scris.**

Între procedeele de calcul oral și cele de calcul scris există asemănări, caracterizate prin apartenența la cele 6 grupuri de procedee etalate mai sus, dar și deosebiri.

Procedeele de calcul oral:

- se scriu prin exercițiu; de exemplu:
 $25 + 37 = 62$;
- calculele întotdeauna încep de la unitățile de ordin superior: de la stânga spre dreapta;
- rezultatele intermediare se memorează, se scriu doar la etapa de familiarizare;
- bazele teoretice pot fi diferite; de exemplu, pentru a înmulți oral 12×4 se folosește proprietatea distributivă a înmulțirii în raport cu adunarea: $(10 + 2) \times 4 = 10 \times 4 + 2 \times 4 = 40 + 8 = 48$; pentru a aduna oral $12 + 12 + 12 + 12 = 48$, se folosește sensul concret al operației de înmulțire;
- se folosesc pe numere mai mari decât 10, inclusiv numere de multe cifre, când efectuarea calculelor nu solicită mult efort.

Procedeele de calcul scris:

- se scriu în coloniță; de exemplu: $25 + 37$
 62
- calculele la adunarea, scăderea, înmulțirea în coloniță încep de la unitățile de ordin inferior: de la dreapta spre stânga;
- rezultatele intermediare se scriu;
- baza teoretică este unică - scrierea pozițională a numerelor naturale; de exemplu, la adunarea în coloniță se adună întâi unitățile între ele, apoi zecile, sutele etc.;
- se folosesc pe numere mai mari decât 100, când efectuarea calculelor solicită mai mult efort.

Procedeele de calcul oral se clasifică în **procedee tabelare și netabelare**. Conform curriculumului pentru învățământul primar, cazurile tabelare de adunare și scădere se studiază în clasa I, iar în clasa a II-a se învață cazurile tabelare de înmulțire și împărțire. Procedeele netabelare se împart în **procedee fără trecere peste ordin și procedee cu trecere peste ordin**, se studiază în clasele I-IV în corespundere cu concentrele numerice.

3.3.5. Orientări generale privind activități ludice în formarea competențelor de calcul oral

Curriculumul la disciplina Matematica pentru învățământul primar prevede activitățile ludice ca o activitate de învățare recomandată, inclusiv în vederea formării competențelor de calcul oral. Această recomandare se bazează pe următoarele argumente:

- activitățile ludice (de joc) corespund particularităților de vârstă ale elevilor;
- calculul oral presupune comentarea verbală a procedeelelor de calcul, care este o activitate destul de dificilă pentru elevi, necesită atenție și concentrație, dar și competențe comunicative dezvoltate; elementele de joc creează condiții pentru a face această activitate mai atractivă, mai distractivă, a preveni și a combate monotonia, plictiseala și oboseala elevilor, de a le crea o stare de bine.

Includerea elementelor ludice (de joc) în activitățile instructive reprezintă o tehnică didactică ce influențează asupra emoțiilor și sentimentelor elevului, contribuind astfel la crearea unei atitudini pozitive față de învățare și activizare a tuturor elevilor, indiferent de cunoștințele, abilitățile și interesele lor. Pentru ca valorificarea ludicului în activități instructive la matematică să fie eficientă, sunt recomandabile câteva condiții.

- Activitățile ludice nu trebuie să se reducă la exersare cu folosirea materialelor didactice.
- Elementele de joc trebuie să se aleagă în corespundere cu particularitățile generale de vârstă ale copiilor și interesele lor concrete.

- Activitatea ludică trebuie să se încadreze în obiectivele lecției, să nu se realizeze doar de dragul asigurării stării de bine.

Alegerea elementelor de joc depinde în mare măsură de ingeniozitatea cadrului didactic. Literatura de specialitate oferă o varietate de sugestii: **surpriza, așteptarea, competiția individuală sau pe echipe, mișcarea, ghicirea, dramatizarea, recompensarea performanțelor bune ș. a.** Sarcina profesorului este de a găsi elemente de joc potrivite în fiecare caz și a le varia la un timp, în caz contrar existând riscul ca acestea să nu mai fie atractive pentru copii. Forma superioară de valorificare a ludicului în activitățile didactice este **jocul didactic**.

3.3.6. Sugestii metodologice pentru valorificarea activităților ludice la etapele procesului de formare a competențelor de calcul oral

1. Pregătirea pentru introducerea unui nou procedeu de calcul. Această primă etapă poate începe cu mult înainte de introducerea noului procedeu și are ca scop să pregătească elevii pentru a înțelege mai ușor și a însuși mai repede procedeul respectiv. Pe parcursul acestei etape elevii nu-și dau încă seama că, de fapt, sunt pregătiți pentru viitorul succes. Dacă modalitățile didactice prin care s-a realizat pregătirea sunt captivante, atunci copiii le vor ține minte și, când vor ajunge să învețe noul procedeu, vor recunoaște că sunt deja pregătiți. Cea mai bună modalitate de a face o activitate să fie captivantă și memorabilă este valorificarea unor elemente de joc potrivite vârstei elevilor.

Exemple. Pregătirea către învățarea cazurilor tabelare de înmulțire la sfârșitul semestrului I în clasa a II-a poate începe încă din clasa I. Dacă elevii sunt antrenați sistematic în numărarea din 2 în 2, de la 0 până la 20 și înapoi, ei vor reuși să memoreze în timp rezultatele din tabla înmulțirii cu 2. La fel, din clasa I se poate începe numărarea din 5 în 5, de la 0 până la 50 și înapoi; din 10 în 10, de la 0 până la 100 și înapoi. La începutul clasei a II-a, când se învață adunarea și scăderea peste zece în concentrul 0-20, va fi utilă numărarea cu alți pași: 3, 4, 6, 7, 8, 9.

Un mijloc eficient de sprijin în asemenea activități de numărare este rigla. Manipularea cu o jucărie mică/ imagine decupată (broscuță, iepuraș, veveriță, cățel etc.) care „sare” pe riglă numărând corespunzător constituie un element de joc care face elevii să se implice cu plăcere.

Pentru varierea elementelor de joc, „*săriturile pe riglă*” pot fi însoțite de *numărători versificate*, de exemplu: „Pe ied nimeni nu-l întrece la sărit din zece-n zece” [6, p. 101].

O altă modalitate ludică eficientă și foarte distractivă este îmbinarea numărării în pasul dat cu jocul popular „Tăpușele”. „Bătând” în perechi tăpușele, elevii numără în cor și rapid, de exemplu din 2 în 2, din 5 în 5, din 10 în 10, pregătind astfel tablele respective ale înmulțirii. „*Numărătorile-tăpușele*” pot fi folosite și ca minut fizic la lecție, și la aer liber în cadrul programului cu zi prelungită.

2. Motivarea introducerii noului procedeu pe baza unei situații de problemă. Această etapă trebuie să provoace la elevi interesul de a afla un mod nou de calcul, de a reuși în cazuri noi de calcul. Pentru aceasta, elevii trebuie să conștientizeze că există aceste cazuri noi, să le deosebească de cazurile deja cunoscute, să-și dorească să reușească a calcula în cazurile noi. Deci, elevii trebuie să fie cât mai bine motivați.

Un element ludic potrivit în acest scop este aducerea unui personaj de poveste sau film cu desene animate, a unui animăluț drăguț etc. care „vine pe neașteptate” sau expediază copiilor un mesaj și cere ajutor la soluționarea unei situații de problemă ce solicită cazul nou de calcul. Din empatie față de acest personaj, elevii doresc să-l ajute și, astfel, sunt motivați pentru a învăța cum să calculeze în noul caz. Este eficient de folosit aceleași personaje care sunt reprezentate în manual la tema respectivă. Așa, aceste personaje rămân cu elevii pe parcursul întregii lecții, îi însoțesc și în lucrul cu manualul, și cu alte mijloace.

Exemplu. Pentru lecția de introducere a procedurii de adunare cu trecere peste ordin în centrul 0-20 (clasa a II-a) poate fi creat și citit elevilor un mesaj de la ariceii Acușor și Ghimpușor [6, p.16] care ne roagă să-i ajutăm: „A venit toamna, pădurea noastră rămâne desfrunzită și tristă. Și noi ne întristăm odată cu pădurea. Ca să ne mai înveselim, am comandat prin internet niște globulețe viu colorate. Acușor a comandat 9 globulețe albastre, iar Ghimpușor – 3 globulețe roșii. Dar nu știm cum să calculăm câte sunt la un loc, de aceea iarăși ne întristăm... Ajutați-ne, și atunci vom deveni veseli, vom râde și vom dansa prin frunzișul căzut în jurul globurilor colorate și sclipitoare!” Copiii vor colabora câteva minute în echipe și vor propune modalități proprii de calcul, de exemplu: pe riglă; numărând în creștere; pe degete (dar nu ajung cele 10 degete, trebuie să calculeze în pereche cu un coleg). Provocarea va fi mare și activitatea ludică își va atinge scopul.

3. Familiarizarea cu procedul nou de calcul. La această etapă este nevoie de implicat elevii cât mai mult în activitate, pentru ca să înțeleagă bine noul procedeu. Modelarea tradițională cu bețișoarele sau alte materiale didactice implică elevii doar la nivel acțional, nu și în comentarea verbală a procedurii. Ca rezultat, înțelegerea procedurii nu este deplină și trecerea la următoarea etapă devine mai dificilă.

Exemplu. Un element ludic care permite, odată cu familiarizarea cu noul procedeu, să implicăm elevii și în verbalizarea calculului, este *dramatizarea*. Elevii citesc din manual dialogul personajelor (în exemplul precedent, Acușor și Ghimpușor care învață noul procedeu odată cu elevii), intră în rol și astfel reușesc să se familiarizeze cu modelul de verbalizare a algoritmului de calcul. Apoi cele lecturate se pun în scenă, ceea ce sporește caracterul distractiv al activității și o face captivantă pentru copii.

4. Generalizarea algoritmului de calcul. La această etapă, ca rezultat al precăutării câtorva cazuri concrete, efectuării calculului cu sprijin în obiecte și verbalizat după modelul din manual, elevii trebuie conduși la generalizarea algoritmului de calcul: formularea pașilor de calcul, fără concretizarea numerelor asupra cărora se efectuează operațiile. La vârsta școlară mică, generalizarea este destul de dificilă. Chiar dacă în manual se dau formulările respective, copiilor le vine greu să le transfere în exerciții concrete. De aceea, la această etapă ei au nevoie de o ghidare sau un sprijin din partea învățătorului pentru a explica. Dar dacă învățătorul îi corectează permanent, atunci încrederea lor în forțele proprii scade. Pentru a evita aceste efecte negative și a spori eficiența transferului în alte cazuri concrete, sunt eficiente carduri cu modele lacunare de explicație. Folosind carduri într-un context ludic, activitatea devine mai atractivă, activizarea elevilor crește, sporește și încrederea în forțele proprii.

Exemplu. Pe carduri sunt scriși pașii algoritmului de calcul prin propoziții lacunare. În locul numerelor sunt buzunărașe în care elevii plasează cartele cu numerele respective (fig. 1). Activitatea se realizează în echipe, apoi elevii afișează cardurile completate la tablă și citesc în lanț pașii de calcul.

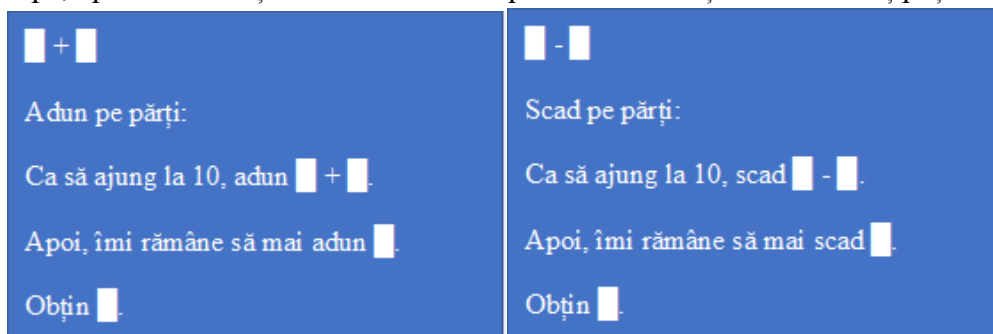

Figura 1. Carduri pentru comentarea calculului oral la adunarea și scăderea cu trecere peste ordin în centrul 0-20 (clasa a II-a)

Pentru a spori interesul elevilor, a evita monotonia și oboseala intelectuală, vor fi eficiente *jocuri de rol*, de exemplu:

- în rol de reporteri, elevii prezintă în lanț un reportaj despre calculul efectuat, „vorbind” la un microfon-jucărie;
- în rol de Știetot, un elev îi explică colegului cum se calculează etc.

Asemenea carduri și jocuri de rol vor fi eficiente pentru ghidarea/sprijinul elevilor în cadrul activității de autocorectare după o evaluare, de exemplu după o evaluare formativă punctuală a produsului „calcul oral în baza înțelegerii terminologiei matematice” printr-o dictare aritmetică.

5. Formarea priceperilor de calcul. Pentru a dezvolta priceperile de aplicare a unui procedeu de calcul oral, este nevoie de a antrena transferul procedeuului de calcul în mai multe cazuri tipice. Elevii trebuie să comenteze cu voce mai multe calcule de tipul respectiv. Desfășurată tradițional, această activitate este monotona, îi plictisește pe elevii de vârstă școlară mică, care nu au atenția și concentrația bine dezvoltată. Deci, introducerea unor elemente ludice care vor spori interesul elevilor și îi va ține atenți și concentrați pe parcursul comentării cu voce tare este binevenită la această etapă.

Exemplu. La această etapă poate fi recomandată activitatea ludică „*sărituri pe riglă*”. De exemplu, pentru a comenta adunarea $8 + 6$, un elev trece la tablă și comentează calculul după modelul generalizat anterior, manipulând cu o jucărie mică/ imagine decupată (broscuță, iepuraș, veveriță, cățel etc.) care „sare” pe rigla demonstrativă în mod corespunzător: „Întâi adun $8 + 2$ și ajung la 10. Apoi îmi rămâne să adun 4. Obțin 14.” Activitatea este distractivă și elevii participă cu plăcere. Astfel, se reușește comentarea repetată și se evită monotonia și plictiseala.

Transferând procedeul în centrul 0-100, comentariul rămâne asemănător și accesibil elevilor:

- ✓ „ $38 + 6$. Întâi adun $38 + 2$ și ajung la 40. Apoi îmi rămâne să adun 4. Obțin 44.”
- ✓ „ $44 - 6$. Întâi scad $44 - 4$ și ajung la 40. Apoi îmi rămâne să scad 2. Obțin 38.”

6. Formarea deprinderilor de calcul. La această etapă, comentariile calculului oral trebuie restrânse. Cu timpul, elevii trebuie să-și automatizeze procedeul oral și să dezvolte fluența calculului mintal. De aceea la această etapă sunt utile diferite *jocuri didactice care solicită calculul mintal*, jocuri-întreceri individuale și colective, de exemplu: „Podul de piatră”, „Joacă-joacă tânără fetiță” [3, p. 64 -67].

În același scop, sunt recomandabile diferite mijloace didactice care permit crearea unei atmosfere de joc, **de exemplu: exerciții circulare; decodificarea unui mesaj sau cuvânt pe bază de calcul mintal; colorarea unui desen-puzzle pe bază de calcul mintal; rezolvarea de crossworduri pe bază de calcul mintal.**

O altă formă de activitate ludică ce place mult copiilor este *salutul matematic*:

- La intrarea în sala de clasă după pauză, elevii se aranjează în perechi;
- Pentru a intra în clasa, elevii trebuie să calculeze oral un exercițiu dat de învățător, de exemplu: „trei ori opt”; „patru mărit de trei ori”; „triplul lui nouă” etc.
- Dacă elevii răspund corect, bat palma cu învățătorul și trec la loc în banca sa. Dacă greșesc, sunt ajutați de învățător sau de colegi.

În tabelul 2 se prezintă în mod generalizat sugesiile metodologice descrise și exemplificate mai sus.

Tabelul 2. Sugestii metodologice de valorificare a activităților ludice în formarea competențelor de calcul oral la elevii claselor primare

<i>Etapetele procesului de formare a competențelor de calcul oral</i>	<i>Obiective urmărite prin introducerea elementelor de joc</i>	<i>Exemple de activități ludice</i>
<i>I. Pregătirea pentru introducerea unui nou procedeu de calcul</i>	Crearea unor situații de pregătire captivante și memorabile	Numărători distractive; Numărători – tăpușele; Numărători versificate; Sărituri pe riglă.

2. <i>Motivarea introducerii noului procedeu pe baza unei situații de problemă</i>	Provocarea pentru găsirea unor noi modalități de calcul în cazuri noi	Empatizare: <i>Mesaj prin care se cere ajutor.</i>
3. <i>Familiarizarea cu procedeul nou de calcul</i>	Activizarea elevilor în familiarizarea cu modelul de explicare și efectuare concretă a noului procedeu de calcul	Dramatizare: <i>Lectura pe roluri a modelelor de calcul oral; Punerea în scenă a unor modele acționale și verbale de calcul oral.</i>
4. <i>Generalizarea algoritmului de calcul</i>	Ghidarea/ sprijinul în comentarea calculului oral	Jocuri de rol pe bază de carduri cu algoritmi lacunari: <i>Reporteri de calcul; Știetot.</i>
5. <i>Formarea priceperilor de calcul</i>	Conferirea unui plus de distracție activității de comentare a calculelor orale	Dramatizare: <i>Sărituri pe riglă</i>
6. <i>Dezvoltarea deprinderilor de calcul</i>	Facilitarea automatizării și a fluenței calculelor	Jocuri didactice care solicită calcul mental rapid; Activități ludice de calcul mental rapid: <i>Salutul matematic; Crossword/ puzzle/ desen din calcule; Exerciții circulare; Decodificarea prin calcul a unui mesaj/ cuvânt.</i>

Surse bibliografice:

1. Cadrul de referință al curriculumului național. – Chișinău: ©MECC; Lyceum, 2017.
2. Curriculum național. Învățământ primar. – Chișinău: ©MECC; Lyceum, 2018.
3. Ghid de implementare a curriculumului pentru învățământul primar. – Chișinău: ©MECC; Lyceum, 2018.
4. [Ursu L. Note de curs la didactica matematicii \(sinteze\) – Chișinău: UPS „Ion Creangă”, 2015.](#) -
5. [Ursu L. Jocuri didactice pentru lecțiile de matematică în clasele I-IV// În: Didactica Pro..., nr.5-6 \(93-94\), 2015, pp. 88-93.](#)
6. Ursu L., Lupu I, Iasinschi Iu. Matematica. Manual pentru clasa a II-a. – Chișinău: Ed. Prut, 2021.
7. [Баматова Д.К. Проблема формирования вычислительных навыков младших школьников в современных условиях // Современные наукоемкие технологии. – 2011. - №1. - С. 66-68.](#)
8. Бантова М.С. Система формирования вычислительных навыков // Начальная школа. – 1995. - №11. - С. 38-43.
9. [Михайлова И. И., Мендыгалиева А. К. Формирование вычислительных навыков младших школьников на уроках математике в начальной школе // Научно-методический электронный журнал «Концепт». – 2016. – Т. 17. – С. 701–705..](#)
10. [Урсу Л.Н. Современные теории и методологии начального образования. Математика / Руководство для самостоятельной работы магистрантов: учебно-методическое пособие. Chișinău: UPS „Ion Creangă”, 2020.](#)

3.4. ȘTIINȚE

3.4.1. Repere de bază

Demersul de predare-învățare-evaluare la disciplina Științe se va realiza în baza prevederilor Curriculumului pentru învățământ primar (2018), sugestiilor metodologice recomandate în Ghidul de implementare a curriculumului (2018), Metodologiei privind evaluarea criterială prin descriptori în

învățământul primar (2019). În acest context, un parcurs eficient de predare-învățare-evaluare la disciplina Științe, va fi construit respectând:

- particularitățile de vârstă ale elevilor din clasele primare;
- principiul științific în abordarea conținuturilor recomandate pentru învățare;
- demersul inductiv de formare a unei noțiuni;
- traseul sistemic în formarea noțiunilor specifice disciplinei, ce va asigura integrarea noilor cunoștințe la experiențele anterioare;
- aplicarea prioritara a metodelor de explorare directă și indirectă a mediului;
- valorificarea formelor de organizare a instruirii în aer liber: plimbare de studiu, vizită, drumeție, excursie.

3.4.2. Repere privind predarea-învățarea-evaluarea din perspectiva formării competențelor

➤ Dezvoltarea competenței de identificare și descriere a componentelor, fenomenelor, proceselor, relațiilor caracteristice mediului înconjurător, demonstrând corectitudine și coerență în utilizarea terminologiei specifice

Recomandăm *identificarea și descrierea părților componente ale unei plante* să se realizeze pe baza unei plante ierboase necultivate, care poate fi observată direct în mediul natural, în cadrul unei plimbări de studiu cu elevii. În urma studierii structurii plantei ierboase necultivate se va studia structura plantelor cultivate; a plantelor lemnoase (arbori și arbuști).

În același context, *identificarea și descrierea părților componente ale animalelor*, se va realiza prin observări directe a animalelor în natură sau observări indirecte -pe imagini.

Identificarea și descrierea fenomenelor naturii, în clasa a II-a, se va realiza doar în baza caracteristicilor observabile ale acestora, bazându-ne pe principiul transpunerii didactice.

Exemplu:

- **Curcubeu** – arc multicolor pe cer, format la împrăștierea luminii.
- **Grindină** – bobite de gheață ce cad în timpul ploii pe suprafața Pământului.
- **Rouă** – picături de apă de pe sol și plante ce se formează dimineața după nopțile senine și reci de vară.
- **Vânt** – mișcarea aerului pe orizontală într-o direcție anumită.
- **Ceață** – picături mici de apă, extrem de fine, ce plutesc în aer, aproape de suprafața Pământului.
- **Brumă** – cristale fine de zăpadă ce se depun noaptea pe sol și pe plante.
- **Ninsoare** – precipitații de cădere a zăpezii.
- **Lapoviță** – ploaie amestecată cu ninsoare.
- **Înghet** – trecerea apei în formă de gheață.
- **Polei** – strat subțire de gheață, ce acoperă solul, plantele, obiectele.
- **Fulger** – fenomen natural ce se caracterizează printr-o manifestare luminoasă, însoțită de tunet.
- **Tunet** – zgomot puternic, prelungit, care însoțește fulgerul.

În clasa a III-a, se va relua descrierea fenomenelor naturii, explicând cauza apariției acestora (unitatea de conținut Circuitul apei în natură)

Descrierea fenomenului naturii, clasa a II-a	Descrierea fenomenului naturii, clasa a III-a
Ploaie -picături de apă ce se formează în nori și cad pe suprafața Pământului.	Ploaie-fenomen al naturii, care se formează în urma evaporării, apoi condensării apei.

În descrierea ciclurilor de viață ale animalelor, se vor lua în considerație toate grupurile de animale studiate în clasa a II, prezentând exemple ale ciclurilor de dezvoltare la reprezentanți concreți (de ex.

ciclu de dezvoltare a albilitei/greierului/albinei; a crapului/știucii; a brotăcelului; a găinii/raței; a căprioarei/vulpilor).

Pentru respectarea principiului științific, în vederea formării noțiunii de mediu de viață, cadrul didactic va ține cont de următoarele delimitări conceptuale:

Organismele vii și condițiile de viață pe un anumit teritoriu formează *mediul de viață* al acestora. Mediul de viață poate fi: terestru-aerian, acvatic și subteran. Animalele pot locui în toate cele trei medii de viață, iar plantele doar în mediul acvatic și în cel terestru-aerian. Viețuitoarele se adaptează mediilor în care trăiesc.

În descrierea mediilor de viață se va respecta următorul algoritm:

- caracteristici ale mediului de viață
- diversitatea plantelor și animalelor din mediul respectiv
- adaptări ale plantelor și animalelor la mediul de viață (pe reprezentanți concreți).

ATENȚIE! Cadrele didactice vor ține cont de elementele specifice de limbaj, recomandate de curriculum pentru fiecare unitate de conținut.

➤ **Dezvoltarea competenței de explorare-investigare a mediului înconjurător, manifestând curiozitate și interes în valorificarea metodelor și instrumentelor specifice de colectare și organizare a rezultatelor**

Activitățile de explorare/investigare, accesibile pentru fiecare clasă, sunt propuse în Curriculumul Național pentru învățământul primar, rubrica Activități de învățare și produse școlare recomandate și descrise în Ghidul de implementare a curriculumului pentru învățământul primar.

Activitățile de explorare/investigare (observații; experimente, etc.) pot fi valorificate în diverse etape ale lecției.

La etapa lecției *Realizarea sensului* se va aplica, în preponderență experimentul demonstrativ.

Experimentul demonstrativ este pregătit de către cadrul didactic și apoi prezentat clasei în vederea demonstrării, explicării, confirmării, precizării sau verificării unor adevăruri, date cu ajutorul experiențelor și a explicațiilor ce le însoțesc.

În acest sens, propunem realizarea experimentelor demonstrative la următoarele unități de conținut: Aerul. Proprietăți; Apa. Proprietăți; Stările de agregare; Circuitul apei în natură; Solul. Proprietăți. Soluri: cernoziomuri, argiloase, nisipoase etc.

La etapa Reflecție, se va valorifica experimentul de aplicare.

Experimentul de aplicare este realizat de către elevi, sub dirijarea învățătorului. Se utilizează pentru formarea abilităților practice și consolidarea cunoștințelor.

ATENȚIE! În cazul proiectării experimentelor de aplicare, este important de evitat ustensile, care prezintă risc pentru sănătatea și viața elevilor.

Pentru a dezvolta eficient competența sus-numită, este necesar de respectat etapele efectuării activităților experiențiale: abordarea problemei; formularea presupunerii; elaborarea unei strategii de investigare; realizarea activității experiențiale; consemnarea datelor; formularea concluziilor.

Exemplu:

Clasa III-a. Mediul de viață acvatic

Abordarea problemei: De ce nu se udă penele păsărilor acvatice?

Formularea presupunerii: posibil că penele sunt acoperite/unse cu o anumită substanță.

Elaborarea unei strategii de investigare: învățătorul, împreună cu elevii discută modalitățile de rezolvare a problemei.

Realizarea activității experiențiale: vom plasa penele în apă și vom observa că ele nu se umezesc. Ungem o foaie de hârtie cu ulei, umezim hârtia. Elevii observă, ca apa nu udă hârtia. Turnăm câteva picături de săpun lichid în apă. Introducem pana. Pana se umezește.

Consemnarea datelor: elevii înregistrează și fixează în fișele de lucru rezultatele obținute, care mai apoi sunt discutate. Fișa de lucru poate fi prezentată astfel.

Ce se întâmplă cu:			
<i>Pana introdusă în apa pură</i>	<i>Hârtia unsă cu ulei introdusă în apa pură</i>	<i>Pana introdusă în apa cu săpun lichid</i>	<i>Hârtia unsă cu ulei introdusă în apa cu săpun lichid</i>
Nu se umezește	Nu se umezește	Se umezește	Se umezește

Formularea concluziilor: Penele păsărilor acvatice nu se umezesc, deoarece sunt acoperite cu grăsime.

- **Dezvoltarea competenței de rezolvare a unor situații de problemă pe baza integrării achizițiilor dobândite la disciplină cu cele din alte domenii, dovedind interes pentru promovarea activă a valorilor de mediu și a unui mod sănătos de viață**

Formarea responsabilității elevilor față de mediul înconjurător și față de sănătatea proprie este o condiție prioritară și va fi realizată ținând cont de următoarele etape: cunoaștere, aplicare și implicare.

Pentru dezvoltarea competenței date, învățătorii vor urma recomandările metodologice de rezolvare a unor situații problemă, respectând etapele: *perceperea problemei; studierea și înțelegerea problemei; căutarea soluțiilor posibile; descoperirea unor relații corelative; obținerea rezultatului scontat; validarea soluțiilor propuse.*

Exemplu:

Clasa a III-a. Pădurile ecuatoriale. Savana.

Perceperea problemei: învățătorul modelează o situație problemă - Ionuț locuiește într-un sat din centrul Moldovei. El afirmă că a văzut în pădurea din preajma localității sale o pasăre colibri. E posibil oare?

Studierea și înțelegerea problemei: fiecare elev în mod individual se familiarizează despre pasărea colibri: loc de trai, caracteristici, etc.

Căutarea soluțiilor posibile: elevii vor analiza condițiile sarcinii propuse- unde ar putea locui Ionuț? În ce zonă naturală? De ce?

Descoperirea unor relații corelative: vor corela zona naturală în care locuiește Ionuț cu zona naturală, unde se întâlnește pasărea colibri.

Obținerea rezultatului scontat: elevii presupun, că pasărea colibri, fiind specifică pădurilor ecuatoriale nu ar putea locui în zona naturală, în care locuiește Ionuț.

Validarea soluțiilor propuse: elevii prezintă ideile, se realizează o discuție interactivă, validând răspunsurile corecte.

3.4.3. Strategii de evaluare

Proiectarea evaluărilor va respecta următoarele cerințe generale:

- Evaluarea inițială (EI) va fi realizată la început de semestre și module. Se va opta preponderent pentru o evaluare inițială noninstrumentală;
- Evaluarea formativă în etape (EFE) va fi proiectată la fine de modul; Evaluarea formativă poate fi parte integrantă a lecției de formare a capacităților de analiză-sinteză a cunoștințelor;
- Evaluarea sumativă (ES) se va proiecta la finele fiecărui semestru.

- ES la fine de semestru poate fi realizată prin metoda complementară de evaluare portofoliul de progres (v. Metodologia privind evaluarea criterială prin descriptori, clasele I-IV, 2019), dar și alte metode interactive: proiectul; lapbookul, etc.

Recuperarea/consolidarea achizițiilor dobândite în procesul învățării la distanță în anul școlar anterior se va realiza în clasele III-IV la decizia învățătorului, prin inserarea unor activități recapitulative în cadrul unității de învățare nr. 1. Aceste activități vor viza acele unități de competență preconizate în curriculum la sfârșitul clasei precedente. Observarea comportamentului cognitiv al elevilor pe parcursul activităților de recuperare/consolidare va constitui metoda de evaluare inițială, dar și instrumentul de lichidare a lacunelor elevilor.

3.5. ISTORIA ROMÂNILOR ȘI UNIVERSALĂ

3.5.1. Contribuția disciplinei *Istoria românilor și universală* la profilul de formare al absolventului claselor primare

Fiecare disciplină are o contribuție la structurarea profilului de formare al absolventului de învățământ primar, centrat pe competențele-cheie.

Cadrul didactic proiectează activitățile didactice în scopul formării și dezvoltării uneia sau mai multor competențe. Disciplina *Istoria românilor și universală* în clasa a IV-a contribuie substanțial la dezvoltarea competențelor-cheie ale absolventului claselor primare, studiul istoriei fiind imperativ pentru înțelegerea lumii în care trăim și formarea personalității pentru a putea viețui în aceasta.

Pentru disciplina *Istoria românilor și universală*, la clasa a-IV-a, putem sugera câteva activități de învățare care contribuie la profilul de formare al absolventului de învățământ primar, din perspectiva metodologiei dezvoltării **competențelor cu caracter inter- și trans-disciplinar**:

- **COMUNICARE ÎN LIMBA MATERNĂ**

- Lectura pe text pentru identificarea adevărului istoric;
- Exerciții de analiză a diferitor surse istorice;
- Realizarea unor portofolii cu povestiri populare, legende istorice;
- Jocuri de rol pornind de la textele suport cu conținut istoric;
- Formularea de întrebări multe-procesuale pe baza textelor suport cu conținut istoric;
- Caracterizarea unor personalități istorice pornind de la faptele eroice ale acestora;
- Identificarea din texte a unor informații după criterii stabilite;
- Exerciții de exprimare a propriilor păreri, gânduri, emoții, ce se referă la anumite evenimente istorice.

- **COMPETENȚE MATEMATICE**

- Exerciții de ordonare cronologică a evenimentelor istorice;
- Alcătuirea unei axe a timpului cu evenimente din viața personală sau a propriei familii;
- Exerciții de exprimare a unităților de timp istoric.

- **COMPETENȚE DIGITALE**

- Exerciții de exersare a unor competențe digitale pentru vizionarea unor evenimente istorice dintr-un anumit spațiu geografic;
- Vizionarea unor filme istorice.

- **A ÎNVĂȚA SĂ ÎNVEȚI**

- Exerciții de înțelegere a textelor cu conținut istoric;
- Activități de documentare la bibliotecă;
- Compararea informațiilor culese din diferite surse (cărți, albume etc.);

- Emiterea unor argument pro și contra față de un eveniment/ proces istoric;
- Exerciții de organizare grafică a anumitor sarcini de lucru (tabele, diagrame, ciorchine etc.).
- **COMPETENȚE SOCIALE ȘI CIVICE**
- Exerciții de identificare a modului de manifestare a atitudinii civice la anumite personalități istorice.

3.5.2. Exemplu de demers didactic centrat pe competențe-cheie

SUBIECT: „Mihai Viteazul și unirea tuturor românilor într-un singur stat”.

COMPETENȚE-CHEIE VIZATE:

Competența de comunicare în limba maternă:

- lectura unor informații din documente istorice despre domnitorul țării;
- descoperirea numelui domnitorului prin completarea unui rebus;
- realizarea de prezentări orale cu informațiile știute de elevi despre domnitorul țării.

Competența de comunicare în limbi străine:

- elevii pot analiza diverse surse istorice redactate într-o limbă străină;
- utilizarea de postere, afișe sau fotografii istorice cu conținut într-o limbă străină, iar elevii să traducă, eventual împreună cu învățătorul, semnificația ideilor respective.

Competențe matematice și competențe de bază în științe și tehnologii:

- încadrarea în timp a evenimentelor istorice;
- identificarea timpului istoric în care a domnit personalitatea istorică;
- calcularea perioadei de domnie.

Competența digitală:

- vizionarea pe Youtube a unor scurte filme despre Mihai Viteazul, viața, domnia, evenimente istorice;
- realizarea unor afișe/ prezentări utilizând diferite aplicații;
- realizarea unor prezentări PowerPoint, Padllet, wordart, minecraft;
- completarea în aplicația Mentimeter a unor însușiri ale domnitorului;
- rezolvarea unui teste on-line cu întrebări referitoare la conținutul lecției, pe care elevii îl pot completa în clasă, folosind aplicația Google Forms din Google Drive sau alte instrumente digitale.

A învăța să înveți:

- accesare Wikipedia pentru a descoperi informații despre viața, domnia domnitorului;
- analizarea anumitor texte istorice și extragerea ideilor principale din acestea.

Competențe sociale și civice:

- completarea în echipă a unui rebus;
- colaborarea cu ceilalți colegi în vederea realizării unui proiect cu tema „Personalitate notorie a neamului”.

Spirit de inițiativă și antreprenoriat:

- realizarea unui mini-documentar prin care să prezinte ascensiunea la tron și domnia personalității istorice.

Sensibilizare și exprimare culturală:

- prezentarea unui album propriu cu fotografii cu imagini relevante despre viața și activitatea domnitorului țării;
- sesiuni de lectură „Povestiri despre Personalitatea istorică”.

Competențe de exprimare culturală și de conștientizare a valorilor culturale:

- demonstrarea respectului față de valorile culturale ale neamului;

- demonstrarea respectului față de valori și credințe proprii, precum și față de valorile și credințele celorlalți.

3.6. EDUCAȚIA MORAL-SPIRITUALĂ

3.6.1. Repere pentru proiectarea și desfășurarea lecțiilor

În cadrul orelor de Educație moral-spirituală se va urmări formarea unor comportamente în raport cu sistemul de valori educaționale: valorile general-umane: *adevărul, binele, frumosul și sacrul - cărora li se asociază alte valori, precum sinceritatea, onestitatea, răbdarea, cumpătarea, respectul, solidaritatea, responsabilitatea, pacea, patriotismul, credința, înțelepciunea etc.*; valorile incluziunii: *acceptarea, sprijinul reciproc, respectul, cooperarea, grija, încrederea; comunicarea pozitivă*; valori colective ale clasei, ale grupului de elevi, ale grupurilor sociale, ale familiei.

Strategiile didactice vor fi concepute în contextul tipurilor moderne de învățare: *învățare bazată pe proiecte, învățare bazată pe probleme, învățare bazată pe sarcini de lucru, învățare prin colaborare/cooperare etc.* Printre metodele didactice utilizate în cadrul disciplinei EMS, evidențiem: *explicația morală, povestirea morală, exemplul, studiul de caz, lectura după imagini, cubul valorilor, graficul T, copacul ideilor, cvintetul, ciorchinele, metoda bulgărului de zăpadă etc.*

Utilizarea jocurilor didactice în cadrul orelor de EMS are o mare importanță, deoarece vizează cultivarea creativității, a încrederii în forțele proprii, precum și a spiritului de răspundere, de colaborare și de ajutor reciproc. Se accentuează următoarele tipuri de jocuri:

- Jocuri axate pe promovarea valorilor colective ale grupului de apartenență: *imaginea clasei, povestirea unei întâmplări fericite din viața elevilor, cadou imaginar etc.*;
- Jocuri pentru promovarea valorilor general-umane și a valorilor incluziunii: *săculețul personajelor, soluționarea pașnică a problemelor etc.*

Un rol deosebit îl are exemplul personal al profesorului, deoarece el educă nu doar prin ceea ce transmite elevilor, ci și prin întreaga lui personalitate, prin modelul pe care îl oferă în îndeplinirea datoriilor sociale și personale.

Se vor promova parteneriatele educaționale de diverse tipuri: parteneriate cu factori comunitari în cadrul unor activități comune; parteneriate cu organizații culturale / artistice / religioase etc. și cu organizații de tip nonformal (biblioteci, cluburi/ cercuri pe interese etc.).

3.6.2. Sugestii privind evaluarea

Evaluarea aplicată va fi una autentică, valorificând punctele forte ale fiecărui copil. Accentul se va pune pe succesul copilului, dorința de a colabora activ cu familia, colegii precum și cu învățătorii. Accentul în procesul de evaluare în cadrul orelor de EMS se va pune pe evaluarea abilităților de comunicare, gradul de integrare, gradul de sociabilitate, relaționare și interacționare socială, gradul de participare, cooperare, implicare, inițiativă și creativitate în oferta de soluții.

➤ *Evaluarea inițială*

Se proiectează la începutul anului școlar și al modulelor. Se recomandă utilizarea unor instrumente de evaluare, selectate în funcție de contextul specific: probă orală, scrisă sau practică; interogarea evaluativă în forme diverse (de ex.: Știu – Vreau să știu – Învăț, Diagrama Venn-Euler, Graficul T, Bula dublă, Gândește – Perechi – Prezintă etc.)

➤ *Evaluarea formativă în etape (la fine de modul) și evaluarea sumativă (la fine de semestru)*

• **Metoda de evaluare orală** se va realiza în multiple forme, utilizându-se diverse tehnici, cum ar fi: conversația de verificare (prin întrebări și răspunsuri); cu suport vizual (repovestire după imagini);

descrierea și reconstituirea (prin piese de puzzle). Avantajul probelor orale constă în aceea că feedback-ul se realizează imediat.

• **Metoda de evaluare practică** se va realiza printr-o mare varietate de forme: întocmirea unor fișe despre valorile general-umane, întocmirea unor desene, schițe, grafice, interpretarea unui rol.

De asemenea, în cadrul EMS, o importanță deosebită vor avea și metodele și instrumentele complementare, cum ar fi: mini-proiectul, portofoliul, autoevaluarea, evaluarea reciprocă. De exemplu, realizarea mini-proiectelor, axate pe următoarele tematici: Mini-proiect: Cum sărbătorim Sărbătorile de Crăciun, Mini-proiect: Cum sărbătorim Sărbătoarea de Paște, Miniproiect: Calendarul sărbătorilor/eventimentelor care vor fi sărbătorite într-un an de zile.

În procesul evaluării la disciplină se va ține cont de produsele recomandate la disciplină și de produsele transdisciplinare, de exemplu: mesaj argumentativ (PT3), Proiect de grup. Contribuția mea (PT8), Material publicitar: afiș; banner; pliant; fluturaș (flyer); prospect (leaflet); broșură (booklet) (PT15); Portofoliu de progras (PT20).

ATENȚIE! Rezultatele evaluării la EMS se apreciază prin descriptorii (*i, g, s*), astfel probele de evaluare nu vor prevedea acordarea de punctaj și nu se va aplica grila de apreciere pe baza procentajului. Se va evalua comportamentul performanțial al elevului, manifestat în cadrul realizării probei.

Evaluarea se va organiza respectând caracterul formator, adică învățătorul va observa și evalua continuu procesul de învățare al fiecărui elev, nu doar rezultatele. În acest context, învățătorului îi revine un rol important în oferirea unui feedback individual, concentrându-se mai degrabă pe dezvoltarea competențelor și pe punctele forte, decât pe deficiențe.

3.7. EDUCAȚIA PLASTICĂ

3.7.1. Recomandări metodologice pentru activități de învățare

Educația plastică prezintă evoluția spirituală a copilului. În școală, în cadrul lecției de *Educație plastică*, prin diverse activități (de desen, pictură, modelare etc.) copilul învață să-și transmită gândurile și mesajele. Prin realizarea solicitărilor procesului educațional, psihicul copiilor se îmbogățește cu noi valori artistice care dezvoltă entuziasmul pentru cultura artistică, imaginația și gândirea creatoare. În final, scopul *Educației plastice* în învățământul primar nu este acela de a realiza performanțe, ci de a face copilul să înțeleagă limbajul plastic și mijloacele de expresie specifice, astfel încât să obțină deschidere către estetic, dar și către viața socială, spirituală. Sub îndrumarea cadrelor didactice, elevii învață să valorifice elemente plastice, să înțeleagă operele de artă, modalitățile de exprimare, să cunoască tehnicile și procedeele de lucru, precum și mijloacele de acțiune asupra diverselor materiale.

Învățătorul are obligația de a stimula curiozitatea și curajul de a îmbina culori, forme și tehnici, de a permite copilului o libertate de exprimare deplină, dirijând și nu impunând, excluzând sarcinile în bază de șablon.

Exprimarea prin artă devine din ce în ce mai complexă, fiind privită ca un mijloc de cunoaștere și autocunoaștere. Prin intermediul educației artistice (ARTE), se pot transmite valori, are loc integrarea socială a copiilor.

Activități de învățare propuse:

- descoperirea elementelor de limbaj vizual în lucrări de artă;
- identificarea diferitelor ipostaze ale elementelor de limbaj într-o lucrare de artă;
- argumentarea expresivității limbajului în lucrările proprii;
- tratarea picturală a unor suprafețe în cadrul unei compoziții în care sunt folosite culorile calde și/ sau culorile reci;

- elaborarea de schițe folosind după caz linii în duct continuu, subțiri-groase, hașuri, linii punctate, întrerupte etc;
- realizarea de compoziții, cu redarea diverselor forme;
- realizarea de motive decorative, utilizând tehnici diverse.

3.7.2. Jocuri didactice desfășurate la orele de Educație plastică

Cu ajutorul elementelor de limbaj plastic, copiii își dezvoltă capacitatea de exprimare, având posibilitatea de a comunica propriile idei, trăiri și sentimente. Diversificarea tehnicilor de lucru dau posibilitate învățătorilor să utilizeze în activitățile plastice- **jocul** ca metodă didactică.

Una dintre trăsăturile esențiale ale jocurilor didactice desfășurate la orele de *Educație plastică* o reprezintă caracterul lor competitiv. Astfel, **jocul** îndeplinește funcții formative esențiale, precum:

- incită curiozitatea și structurează interesele elevilor;
- extinde aria relațiilor psihomactice interpersonale.

În timpul jocului, elevii sunt solicitați să-și concentreze atenția, să gândească rapid, să participe activ, să respecte regulile jocului. Desfășurarea jocului didactic cuprinde, de regulă, următoarele momente: etapa introductivă; etapa elaborării regulilor; etapa desfășurării jocului; închiderea jocului și numirea câștigătorilor; comentarea desfășurării jocului și a rezultatelor obținute.

Exemplul 1. Jocul didactic „Găsește culoarea”

Sarcina didactică: fixarea și consolidarea noțiunilor despre culorile studiate în clasa I.

Resurse: Se va utiliza o cutie cu foițe colorate: roșu, galben, albastru, verde, oranj, violet;

Reguli de joc: Elevii se împart în trei grupuri și câte un reprezentant din fiecare grup va extrage pe rând, câte o foiță colorată din cutie.

Desfășurarea jocului. După ce privesc cu atenție culoarea extrasă, fiecare grup enumeră cinci obiecte, care dețin acea culoare și zece obiecte/fenomene care se pot colora cu ea (se aprobă chiar și ideile ce contrastează cu realitatea). Apoi, se extrage o altă culoare din cutie și copiii din grupul respectiv numesc tipul culorii: caldă, rece, primară, binară, închisă sau deschisă. Dacă grupul care a extras culoarea nu știe răspunsul, se implică celelalte grupuri, care primesc puncte în plus. Grupul de elevi, care oferă cele mai multe răspunsuri corecte, devine învingător și este răsplătit cu aplauze și cu premii simbolice. Jucătorii care greșesc, vor îndeplini o poruncă amuzantă.

Exemplul 2. Jocul didactic „De-a meșterii populari”

Sarcina didactică: consolidarea cunoștințelor despre diferite forme, elemente decorative specifice pentru ornamentarea obiectelor populare.

Reguli de joc: Obiectul confecționat sau desenat să fie decorat cu diverse ornamente, astfel se va deosebi de alt obiect. Învățătorul va fi *Expertul*, iar copiii – *meșterii populari*. *Expertul* va lua în primire lucrările și le va aprecia.

Desfășurarea jocului. În timpul desfășurării activității, elevii își îmbracă șorțulețe, mânecute, iau toate cele necesare pentru lucru, simțindu-se adevărați meșteri populari. Pe parcurs, *meșterii populari* se apropie din când în când de *Expert*, consultându-se în privința înfrumusețării obiectului popular.

La sfârșit, *Expertul* apreciază fiecare copil și fiecare lucrare, apreciază lucrările și organizează o expoziție a acestora, fiind ajutat de elevi.

Comunicarea cu ajutorul elementelor de limbaj plastic **prin joc** presupune utilizarea unei game largi de tehnici de lucru pentru ca elevul să fie pus în situația de a alege materialele, culorile în funcție de preferințele lui.

3.7.3. Evaluarea în cadrul disciplinei Educația plastică

Evaluarea în cadrul disciplinei Educația plastică se va realiza în conformitate cu prevederile Metodologiei privind evaluarea criterială prin descriptorii, în învățământul primar, clasele I-IV (2019).

Evaluarea prin descriptori constituie parte componentă a procesului educațional la disciplină și se realizează inclusiv prin: activități de reflecție, autoevaluare și evaluare reciprocă. Procesul de evaluare a competențelor elevilor se desfășoară pe întreaga perioadă a anului de studiu.

Pentru anul de studii 2022-2023, la disciplina *Educație plastică* rămâne valabilă proiectarea evaluărilor: *evaluarea inițială (EI)* – la început de modul; *evaluarea formativă în etape (EFE)* – la fine de modul; *evaluarea sumativă (ES)* – la fine de semestru. Se vor valorifica atât produsele recomandate la disciplină cât și produsele transdisciplinare, recomandate în MECD (2019).

La începutul anului de învățământ/semestru, *evaluarea inițială* se va realiza la primele lecții, pentru a determina gradul de formare la elevi a prechizițiilor necesare studierii cu succes a noii unități de învățare. Evaluarea inițială poate fi instrumentală pe bază de instrumente de evaluare, în funcție de contextul specific (de ex.: probă scrisă, orală sau practică, test etc.), cât și noninstrumentală (de ex.: conversație, pe baza tehnicii reflexive „Știu – Vreau să știu – Învăț”, Diagrama Venn, etc.)

Evaluarea formativă în etape se va realiza la fine de unități de învățare, urmărind în mod etapizat procesul formării/ dezvoltării unităților de competențe prevăzute pentru modulul dat. Ca instrumente de evaluare se recomandă lucrări practice, proiecte, elaborate pe baza produselor recomandate.

Evaluarea sumativă se va realiza la sfârșitul fiecărui semestru. Pentru evaluarea sumativă pot fi selectate produse transdisciplinare.

Notă: Recomandările cu privire la *Produsele de învățare* pentru clasele I-IV-a din anul 2021-2022, rămân valide și pentru anul 2022-2023.

3.8. EDUCAȚIA DIGITALĂ

3.8.1. Orientări generale privind proiectarea de lungă durată

În conformitate cu prevederile Planului cadru pentru învățământul primar, gimnazial și liceal, în anul de studii 2022-2023, modulul „Educația digitală” este obligatoriu în cadrul disciplinei „Educația tehnologică” în clasele I-IV.

La proiectarea evaluărilor vor fi urmate în mod judicios:

- prevederile *Metodologiei privind evaluarea criterială prin descriptori în învățământul primar, clasele I-IV* (2019);
- sugestiile din *Ghidul de implementare a curriculumului pentru învățământul primar* (2018);
- indicațiile privind evaluarea inițială propuse în *Repere metodologice de organizare a procesului educațional în învățământul primar în anul de studii 2021-2022*.

Amintim că în MECD (2019) se prevede cu referire la Educația digitală: „Este posibilă o evaluare formativă în etape pe parcursul modulului, iar la finele semestrului – evaluare sumativă” (p. 16). Totodată, numărul de evaluări formative în etape pe parcursul modulului rămâne a fi o libertate și responsabilitate a învățătorului: „ținând cont de specificul clasei concrete de elevi, cadrele didactice vor decide în mod judicios numărul de EFE și eșalonarea lor în timp, pentru a atinge scopul reglării parcursului formativ al copiilor evitând suprasolicitarea” (p.17).

În evaluare, inclusiv evaluarea sumativă la fine de semestru, se accentuează valorificarea probelor practice. Tehnologia evaluării prin probe practice se va realiza ținând cont de recomandările propuse în *Ghidul de implementare a metodologiei privind evaluarea criterială prin descriptori în învățământul primar, clasele I-IV* (subcapitolul 1.7).

3.8.2. Aspecte specifice privind evaluarea

Evidențiem în continuare sugestia privind evaluarea în cadrul modulului „Educația digitală” din *Ghidul de implementare a curriculumului pentru învățământul primar* (p. 206-213, 214-215).

Clasa I

- Activități distincte de evaluare pentru unitățile de învățare „Ce este lumea digitală”, „Comunicăm digital” și „Ce e bine și ce e rău” nu vor fi planificate (p. 214). De aici concluzionăm:

- în cadrul primei unități de învățare, la nivel de lungă durată se proiectează noninstrumental evaluarea inițială (predictivă); la nivel de scurtă durată se proiectează evaluare formativă interactivă;
- în cadrul unităților de învățare nr. 2 și 3 se valorifică doar evaluarea formativă interactivă și evaluarea formativă punctuală care se proiectează la nivel de scurtă durată;
- pe parcursul modului în clasa I se realizează o evaluare formativă în etape în cadrul unității de învățare nr. 4 „Gândim digital”, care se proiectează și la nivel de lungă durată.

- Evaluarea în cadrul unității de învățare nr. 4 „Gândim digital” va fi realizată cu ajutorul instrumentelor de evaluare a platformei code.org. Se recomandă utilizarea resurselor cursului I (Începători): selecții de exerciții din nivelurile 1 – 10 (în dependență de gradul de pregătire al elevilor) (p. 214-215).

Clasa a II-a

- Activități distincte de evaluare pentru unitatea de învățare nr. 1 „Unități de informație” nu vor fi planificate (p. 215). Astfel, în cadrul primei unități de învățare, la nivel de lungă durată se proiectează noninstrumental evaluarea inițială (predictivă); la nivel de scurtă durată se proiectează evaluare formativă interactivă.

- Evaluarea în cadrul unității de învățare nr. 2 „Scriem și desenăm digital” va fi realizată după modelele generale de evaluare recomandate în cadrul disciplinei „Educația Tehnologică” (p. 215). Astfel, în cadrul acestei unități de învățare poate fi proiectată o evaluare formativă în etape sau punctuală, pe baza produselor specifice disciplinei Educație tehnologică sau a celor transdisciplinare, propuse în MECD (de exemplu, P5: Conținut digital elementar).

- Evaluarea în cadrul unității de învățare nr. 3 „Gândim digital” (EFE sau EFP) va fi realizată cu ajutorul instrumentelor de evaluare a platformei code.org. Se recomandă utilizarea resurselor cursului I (Începători): selecții de exerciții din nivelurile 12 – 18 (în dependență de gradul de pregătire al elevilor) (p. 215).

Clasa a III-a

- Activități distincte de evaluare pentru unitățile de învățare „Resurse digitale” și „Lumea digitală în extindere – Rețele și Internet” nu vor fi planificate (p. 215). De aici concluzionăm:

- în cadrul unității de învățare nr. 1 „Resurse digitale”, la nivel de lungă durată se proiectează noninstrumental evaluarea inițială (predictivă); la nivel de scurtă durată se proiectează evaluare formativă interactivă;
- în cadrul unității de învățare nr. 3 „Lumea digitală în extindere – Rețele și Internet” se valorifică doar evaluarea formativă interactivă și evaluarea formativă punctuală, care se proiectează la nivel de scurtă durată.

- Evaluarea în cadrul unității de învățare nr. 2 „Scriem și desenăm digital” va fi realizată după modelele generale de evaluare recomandate în cadrul disciplinei „Educația Tehnologică” (p. 215). Astfel, în cadrul acestei unități de învățare poate fi proiectată o evaluare formativă în etape sau punctuală, pe baza produselor specifice disciplinei Educație tehnologică sau a celor transdisciplinare, propuse în MECD (de exemplu, P5: Algoritm simplu implementat în mediile digitale).

- Evaluarea în cadrul unității de învățare nr. 4 „Gândim digital” (EFE sau EFP) va fi realizată cu ajutorul instrumentelor de evaluare a platformei code.org. Se recomandă utilizarea resurselor cursului 2 (nivelul 13) (p. 215).

Clasa a IV-a

• Activități distincte de evaluare pentru primele trei unități de învățare „În permanentă căutare”, „Bune maniere și corectitudine digitală”, „Învățăm digital” nu vor fi planificate (p. 215). De aici concluzionăm:

- în cadrul unității de învățare nr. 1 „În permanentă căutare”, la nivel de lungă durată se proiectează noninstrumental evaluarea inițială (predictivă); la nivel de scurtă durată se proiectează evaluare formativă interactivă;
- în cadrul unităților de învățare nr. 2 „Bune maniere și corectitudine digitală” și nr. 3 „Învățăm digital” se valorifică doar evaluarea formativă interactivă și evaluarea formative punctuală, care se proiectează la nivel de scurtă durată;
- pe parcursul modului în clasa a IV-a se realizează o evaluare formativă în etape în cadrul unității de învățare nr. 4 „Gândim digital”, care se proiectează și la nivel de lungă durată.

• Evaluarea în cadrul unității de învățare nr. 4 „Gândim digital” va fi realizată cu ajutorul instrumentelor de evaluare a platformei code.org. Se recomandă utilizarea resurselor cursului 3 (nivelurile 7-8) (p. 215).

Cadrele didactice ce dețin competențe digitale extinse pot utiliza platforma de instruire scratch.mit.edu, cu aceleași proprietăți ale aplicației code.org, dar cu o varietate extinsă de instrumente pentru rezolvarea problemelor și modelare (p. 214).

În Anexa 1 se oferă exemple de proiecte de lungă durată la modulul „Educația digitală” pentru clasele I-II. În Anexa 2 se oferă un exemplu de proiect de scurtă durată pentru clasa a II-a.

4. REPERE METODOLOGICE SPECIFICE PROGRAMULUI EDUCAȚIONAL DE ALTERNATIVĂ „PAS CU PAS”

Toate transformările personale încep cu schimbarea de atitudine și a modului de a gândi.
(Tomy Robbins)

În anul de studii 2022-2023, pedagogii care implementează metodologia Programului *Pas cu Pas*, vor ține cont atât de realizarea curriculumului național, cât și de promovarea următoarelor aspecte:

- organizarea mediului fizic educațional pe centre de activitate (cu etichetarea centrelor și a materialelor existente), care stimulează interacțiunile, comunicarea și învățarea reciprocă;
- valorificarea activităților de învățare în grup și a activităților tematice prin abordarea holistă a copilului;
- deplasarea accentelor de pe produs pe proces (de apreciat nu doar rezultatul obținut de elev, dar și efortul depus în realizarea unei sarcini);
- promovarea învățării integrate, semnificative și experiențiale la toate disciplinele școlare;
- depășirea limitei unui singur manual, deoarece procesul de învățare este unul continuu;
- considerarea importanței alegerilor conștiente, care stă la baza unei învățări temeinice și vizibile;
- selectarea și aplicarea strategiilor de învățare eficiente în concordanță cu particularitățile de vârstă, dar și individuale bazate pe interesul copilului;

- documentarea învățării prin utilizarea unei varietăți de instrumente de evaluare (*portofoliul, mapa elevului, observarea, interviul, testele, prezentarea, evaluarea în bază de criterii, chestionarul etc.*) care sunt utilizate echilibrat pentru o evaluare complexă;
- consemnarea și înregistrarea observărilor sistematice, autentice și obiective pentru a asigura o mai bună corelare a acțiunilor și experiențelor copilului cu curriculumul și standardele de învățare;
- realizarea evaluării în egală măsură a achizițiilor cognitive și a manifestărilor socioafective;
- implicarea elevilor și a părinților în procesul de evaluare și planificare.

De asemenea, în noul an de studii 2022-2023 e necesar să luăm în considerare următoarele aspecte:

- La disciplina *Limba și literatura română* se vor planifica câte 5 ore pe săptămână, considerând faptul că multe dintre unitățile de competență de la această disciplină se dezvoltă în cadrul activităților de învățare în grup și a studiului tematic.
- Numărul de ore indicat în clasele Pas cu Pas nu includ ore opționale.
- *Proiectul tematic și Activitatea de învățare în grup* sunt discipline care fac diferența dintre învățământul clasic și învățământul de alternativă *Pas cu Pas*. Acestea nu pot fi înlocuite cu alte discipline sub nicio formă și nici folosite în scopul consolidării sau recuperării altor discipline. Aceste activități sunt planificate, organizate și desfășurate integrat de către pedagog cu implicarea activă a elevilor și părinților în calitate de experți, facilitatori, asistenți etc..
- *Activitățile de învățare în grup* stau la baza mai multor discipline și pentru acestea se vor rezerva 3 ore pe săptămână. În cadrul acestor ore se va crea o predispoziție de lucru pentru întreaga zi, de aceea va avea loc la prima oră, după posibilitate. Această formă de activitate permite asigurarea principiului integrării disciplinelor școlare (inter-, pluri-, transdisciplinaritatea, subliniem, dar în nici un caz nu poate fi înlocuită cu altă disciplină școlară.

Pentru aceste ore se vor realiza planificări de scurtă durată. Subiectele vor apărea în funcție de interesele, necesitățile, dar și problemele, dificultățile cu care se confruntă grupul de elevi. De aceea de la o clasă la alta, de la o școală la alta subiectele vor fi diferite. Spre exemplu: *Regulile clasei, Reguli de comportament în cantina școlară, Tonalitatea vocii în comunicare, Ce se află în rucsacul meu de școală? Dress code-ul școlar, Lucrul eficient în echipă. Care este rolul meu în echipă? Sunt eu tolerant? Cum îmi expun punctul meu de vedere? Respectul, cum îl demonstrez? etc.*

În catalog va fi notat subiectul acestei activități în baza observărilor făcute de pedagog și a interesului elevilor.

În cadrul *Activităților de Învățare în grup*:

- se va prezenta *agenda zilei/săptămânii*, (agenda unei zile/săptămâni poate fi planificată împreună cu elevii, astfel aceștia capătă deprinderi de planificare a timpului;
- se va discuta în baza *mesajului zilei*;
- se vor împărtăși *noutăți*, pentru a le dezvolta deprinderi de ascultare activă; analiză, formulare de întrebări, selectare și relatare a informației importante.

De reținut: *la AIG nu se dau teme pentru acasă*.

- Numărul de ore la disciplina *Proiecte tematice, conform Planului cadru*, este de 4 ori în săptămână în clasa I și 3 ore în clasele II-IV.
- În catalog *Proiectul tematic* va fi notat ca disciplină separată, iar exemple de subiecte vor fi în funcție de tema proiectului. Spre exemplu la proiectul *Clasa mea*, pot fi subtemele: *Emoțiile mele și a colegilor, Cartea de vizită a clasei, Cartea preferată a colegilor etc.*

Un proiect tematic va derula în 3 etape:

- Etapa I – completarea graficului CCC (Ce știi?/ Ce vreau să știu?/ Ce am aflat?), planificarea activităților (planul păienjeniș). La planificare se va lua în considerare rubrica Ce vreau să aflu? din graficul CCC.
- Etapa II – derularea activităților. Cadrele didactice vor decide împreună cu elevii ce activități să realizeze în scopul satisfacerii intereselor și necesităților acestora, în baza planului păienjeniș.
- Etapa III – finalizarea și evaluarea proiectului.

Proiectul tematic se va finaliza cu o prezentare în fața părinților, *semenilor din alte clase, expoziții, concerte, prezentări de cărți etc.*, alte modalități. O etapă importantă la încheierea proiectului este și evaluarea acestuia, care se va realiza după finalizare, în scopul identificării momentelor interesante, a reușitelor, cât și a dificultăților cu soluții concrete.

Proiectele tematice se pot iniția:

- în urma discuțiilor cu elevii;
- în urma observărilor efectuate de cadrele didactice;
- în cadrul oricărei discipline/activități/situații când s-a sesizat interesul și curiozitatea copiilor pentru un anumit subiect;
- în urma unei vizite/unei expoziții/drumeții etc..

În catalogul școlar, aceste ore vor fi notate ca disciplină separată - *Proiecte tematice*, iar subiectele pot fi în funcție de tema studiată. *De exemplu*, la Proiectul *Clasa mea*, subiecte pot fi: Emoțiile mele și ale colegilor, Cartea de vizită a clasei, Cartea preferată a colegilor etc.; la Proiectul *Banii*: Importanța banilor, Povestea monedei, Învăț să câștigi bani, Bani personalizați, Banii electronici, Meniul de sărbători, Costul, Învăț să economisesc., Bugetul etc.; la Proiectul *Jucăria*: Jucării periculoase, Cum alegem o jucărie, Jucării confecționate manual, Istoria unei jucării etc..

Argumentul forte pentru această disciplină este faptul că învățarea bazată pe proiect este o învățare în profunzime, în care elevii sunt stăpâni propriei munci, unde li se oferă libertatea de alegere dintr-o serie de posibilități stabilite de cadru didactic împreună cu elevii. Acest tip de învățare este croit după nevoile și interesele individuale ale fiecărui elev (*Sylvia Chard on Project Based Learning - Teaching in the Digital Age*) Învățarea bazată pe proiect este „dezvoltarea unor experiențe de învățare care implică proiecte complexe, din viața reală, ale elevilor, prin care aceștia își dezvoltă și își aplică cunoștințele și deprinderile. Este o învățare care solicită elevilor să apeleze la acele surse de informații și discipline care îi ajută să rezolve problemele, experiențele prin care elevii învață să administreze și să aloce resurse. Este o strategie care recunoaște că învățarea semnificativă declanșează dorința inerentă a elevilor de a învăța, de a munci la ceva important și de a fi luați în serios. (*Alternative Modes to Delivery: Project based Learning – University of Western Australia, Centre for Staff Development, 2000*).”

- Alegerea temei de studiu se poate face printr-un asalt de idei, prezentarea unui obiect-surpriză care ar trezi interesul și curiozitatea elevilor, vizionarea unei secvențe video, lectura unui fragment literar, organizarea unei expoziții tematice de fotografii etc..
- Pentru a identifica subtemele proiectului, se va ține cont de graficul CCC, se va solicita opiniile elevilor și a familiilor referitor la tema proiectului (cadru didactic poate să le reformuleze, păstrându-le sensul).
- Se selectează activitățile și produsele care pot fi realizate în cadrul orelor de proiecte tematice.
- În cazul când finalizarea unui proiect se face în fața părinților, e bine să se solicite și părerea acestora, fie oral sau prin completarea unui chestionar.

Înainte de a se începe un nou proiect, se inițiază un exercițiu de reflecție unde se discută despre ceea ce au învățat, ce cunosc, ce a fost mai interesant, mai dificil, mai util în proiectul precedent și ce ar trebui să ia în considerare la următorul proiect. Activitățile de reflecție dezvoltă la copii spiritul critic și

obiectiv, deprinderi de evaluare și autoevaluare, sesizând aspectele forte și cele care necesită îmbunătățire.

Este recomandabil ca în clasele *Pas cu Pas* să activeze un *asistent didactic* care desfășoară unele ore împreună cu învățătorul de bază pentru a demonstra în practică principiile unei bune colaborări și a lucrului în echipă.

Ținem să reamintim *că evaluarea formativă, autentică și continuă:*

- este una *multidimensională*, bazată pe o abordare holistă a învățării și dezvoltării copilului;
- pune accent egal atât pe progresele copilului în plan cognitiv, cât și în cel *socio-emoțional și atitudinal-valoric*;
- ajută *CD să înțeleagă* mai bine *fiecare copil/elev sub toate aspectele* (domeniile de dezvoltare)
- permite *CD să planifice un proces individualizat*, respectând unicitatea fiecărui copil și valorificând laturile lui forte.

- La sfârșit de semestru și de an școlar, fiecare cadru didactic care implementează metodologia Programului Pas cu Pas va redacta pentru fiecare elev Raportul de activitate.

- Finalitățile pot fi selectate din *Curriculumul național* cu reliefaarea celor mai relevante unități de competență.

- *Raportul de la sfârșit* de an școlar se va păstra în Dosarul elevului, iar *Raportul pentru semestrul I* - în Portofoliul elevului.

- Pentru o documentare mai detaliată și valorificarea materialelor de suport. Încurajăm pedagogii din Pas cu Pas să viziteze site-ul Programului Educațional Pas cu Pas (www.pascupas.md) și pagina de *facebook*.

Completarea *Catalogului școlar*.

- În catalogul școlar nu se scriu calificative.
- Disciplina Proiecte tematice se va completa pe foaie din catalog separat, cu înregistrarea subiectelor abordate în cadrul studiului tematic (exemple de subiecte specificate anterior).
- În Planul-cadru sunt incluse *Educația moral-spirituală* și *Dezvoltarea personală*, cărora le revine câte o oră pe săptămână. Ambele materii vor fi înscrise în catalog în mod separat.
- La disciplina *Dezvoltarea personală* nu se vor da teme pentru acasă și se vor înregistra în catalog subiectele discutate cu elevii. Dezvoltarea personală are loc integrat în cadrul mai multor discipline școlare.
- Temele pentru acasă vor fi înregistrate în catalogul școlar doar la disciplinele *Matematică, Limba și literatura română, Limba străină, Istorie și Științe*. În catalogul școlar nu se scriu calificative.
- Activitățile transdisciplinare se regăsesc în mod special în cadrul *Proiectelor tematice, Activități de lucru în grup, Dezvoltarea personală* și nu se vor regăsi în Planificarea de lungă durată în cadrul unor zile separate.

- Notarea în Catalogul școlar la sfârșitul fiecărui trimestru și la sfârșit de an școlar, în pagina *Evidența rezultatelor școlare* precum și în *Dosarul elevului*, se va scrie termenul *admis* la fiecare disciplină în baza *Raportului de activitate al elevului* pentru anul curent la sfârșit de semestru.

- Rapoartele de la sfârșit de an școlar se vor păstra în Dosarul elevului, iar Raportul pentru I semestru, în Portofoliul elevului. Pentru a se documenta și a beneficia de materiale de suport încurajăm învățătorii să viziteze site-ul a Programului Educațional Pas cu Pas (www.pascupas.md) cât și pagina de *facebook*.

- Asemenea rapoarte vor fi elaborate pentru fiecare sfârșit de an școlar. Finalitățile pot fi selectate din *Curriculumul național* orientându-vă după cele mai relevante unitățile de competență.

- Raportul elevului trebuie să conțină date generale despre elev, câți ani a învățat în instituție, aspectele pozitive și aspectele pe care urmează a fi îmbunătățite. E bine să indicați care este atitudinea și efortul pe care le depune elevul în procesul de învățare.
- Pentru a facilita scrierea *Raportului elevului la sfârșit de treaptă primară*, și nu numai, este încurajată participarea cadrelor didactice la ședințele *Comunității de învățare Pas cu Pas*, care se desfășoară în regim on-line în timpul vacanțelor școlare și despre care sunt anunțați inspectorii raionali.

Documentarea prin mai multe forme de colectare a datelor (*caietul de observări, fișe elaborate de învățător, agenda de notițe* etc.) va face mult mai vizibil și palpabil progresul real al fiecărui copil, va servi drept suport veridic cu dovezi cadrelor didactice atât pentru elaborarea *Raportului de activitate al elevului*, cât și o sursă eficientă de lucru cu părinții. Astfel, cadrele didactice sunt responsabile de alegerea strategiilor eficiente de monitorizare și înregistrare a progresului elevilor (metode, instrumente, forme, modalități etc.). Aceste rezultate vor servi drept surse relevante de informare a părinților, elevilor, administrației instituției și altor persoane interesate.

Portofoliul elevului ca instrument de evaluare și autoevaluare, va fi structurat după disciplinele școlare. Pe o foaie la începutul portofoliului vor fi notate denumirile lucrărilor selectate și argumentul elevului de ce a ales lucrarea dată (lucrat foarte îngrijit, a folosit neologisme, a fost realizată într-un timp record, sau alte motive). Argumentarea alegerii și aprecierea acesteia ajută elevul să reflecteze și să gândească critic.

Cunoaștem că observarea este un instrument important pentru cadrul didactic în organizarea unui proces educațional centrat pe copil. Dezvoltarea deprinderii conștiente de a observa, însoțită de deprinderea de a reflecta și a analiza cele observate, prin depășirea propriului subiectivism, conduce la o mai multă obiectivitate în evaluarea copiilor. *Caietul de observări* în care înregistrați notițele despre fiecare elev *Raportului elevului* sau a unei scrisori pe care o expediați părinților referitoare la succesele sau momentele care necesită îmbunătățiri în activitatea elevului.

Cunoscut este faptul că la baza unei evaluări obiective stă observarea autentică-metodă clasică, dar foarte importantă, care servește la organizarea unui proces educațional centrat pe copil. În acest context, se sugerează dezvoltarea la cadrele didactice a deprinderii conștiente de a observa, însoțită de capacitatea de a reflecta și a analiza cele observate, prin depășirea propriului subiectivism. Drept instrumente de luare a notițelor și evaluare pot servi: Un *caiet de observări* în care se înregistrează unele rezultate, manifestări, comportamente ale copiilor, *Raportul elevului*, O *scrisoare* care se expediază părinților referitor la evoluția copilului (succesele sau aspectele care necesită îmbunătățire).

Pedagogii care aplică metodologia Programului Educațional *Pas cu Pas* respecta prevederile Curriculumului național pentru învățământul primar (2018) și completează un singur Portofoliu al cadrului didactic pe care îl vor structura (*Portofoliul*) în contextul specific Programului, completându-l cu dovezi relevante (proiecte, secvențe video, fotografii, articole, reflecții personale, fișe, chestionare etc.), conform celor șapte domenii de interes ale programului Pas cu Pas: 1. *Interacțiunile* 2. *Familia și comunitatea* 3. *Incluziunea, diversitatea și valorile democratice* 4. *Evaluarea și planificarea* 5. *Strategiile didactice* 6. *Mediul de învățare* 7. *Dezvoltarea profesională*.

Accentuăm faptul că *Instrumentul de dezvoltare profesională pentru îmbunătățirea calității practicilor educaționale în grupe și clase de copii* al Programului Educațional Pas cu Pas este o sursă eficientă de evaluare și autoevaluare a cadrului didactic. În cazul când nu dispuneți de această resursă importantă vă adresați la pagina web(www.pascupas.md) sau la sediul programului.

În scopul evaluării obiective a cadrelor didactice de către managerii școlari, inspectori, dar și a autoevaluării vor utiliza *Instrumentul de Evaluare și autoevaluare profesională pentru îmbunătățirea*

calității practicilor educaționale în grupe și clase de copii. Extrasul acestui instrument, numit *Instrumentul scurt de evaluare*, facilitează procesul de evaluare și autoevaluare continuă a cadrelor didactice în cadrul observării directe a activităților și lecțiilor.

Se încurajează cadrele didactice care aplică metodologia Programului de alternativă *Pas cu Pas* să frecventeze cursurile de formare continuă care se desfășoară interactiv, inclusiv la distanță, pentru a-și dezvolta competențele profesionale. Învățarea pe tot parcursul vieții este un deziderat imperativ.

Stimați colegi, vă dorim mult succes, sănătate și curaj în noul an de studii. În promovarea alternativei Pas cu Pas au rămas cei mai rezistenți și sperăm cei mai competenți pedagogi care aplică o educație de calitate!

Surse bibliografice:

1. Standardele Programului „Pas cu Pas,, *Pedagogi competenți ai secolului XXI*, Editura Epigraf, 2009.
2. Curriculum național. Învățământul primar. (ordinul MECCnr.1124 din 20.07.2018) Chișinău, 2018;
3. Educație centrată pe copil: *Standarde de calitate pentru pedagogi*. Programul Educațional *Pas cu Pas*, Editura Epigraf, 2007.
4. Kate Burke Walsh, *Predarea orientată după necesitățile copilului*, vârsta de 6-7 ani, Editura Epigraf, 2003.
5. Kate Burke Walsh, *Crearea claselor orientate după necesitățile copiilor de 8,9 și 10 ani*, Editura Epigraf, 2003.
6. Cornelia Cincilei(coordonator), *Educăm cu încredere*, Ghidul facilitatorului pentru educația parentală, Editura Epigraf, 2010.
7. *Asigurarea unei educații de calitate*, Ghidul mentorului Editura Epigraf, 2007.
8. Dawn Tankersley, *Cum aplicăm teoria în practică*, editura Epigraf, Chișinău, 2013
9. Chicu V. *Formarea continuă a cadrelor didactice în contextul educației centrate pe cel ce învață*, CEP USM, Chișinău, 2010.
10. Coordonator:dr. Mihaela Ionescu, *Căile care asigură calitatea*, Chișinău, Editura Epigraf, 2017.
11. Dawn Tankersley, autor și coordonator, *Instrument de dezvoltare profesională pentru îmbunătățirea calității practicilor educaționale în grupe și clase de copii*, Chișinău, Editura Epigraf,2014.
12. Cornelia Cincilei, coordonator și adaptare, *Educația centrată pe copil, Comunități democratice de învățare*, Editura Epigraf, 2020.
13. *Educația pentru diversitate*, Ghid pentru adulți care lucrează cu copii și în interesul acestora Epigraf, 2020.
14. *Pedagogi reflexiv pentru o educație de calitate*, Epigraf, 2021.

EXEMPLE DE PROIECTE DE LUNGĂ DURATĂ LA DISCIPLINA „EDUCAȚIA TEHNOLOGICĂ”, MODULUL „EDUCAȚIA DIGITALĂ”, CLASELE I-II

Competențele specifice disciplinei:

1. Utilizarea materialelor, ustensilelor și tehnicilor specifice în diverse activități tehnologice, manifestând curiozitate și interes pentru inovații.
2. Confectionarea unor obiecte simple utilitare și decorative, dând dovadă de motivație pentru creativitate și gust estetic.
3. Apelarea la instrumente și resurse digitale în situații de învățare, dând dovadă de corectitudine, adecvare și respect pentru etica mediilor virtuale.
4. Transpunerea achizițiilor tehnologice, digitale în contexte educaționale și cotidiene, demonstrând grijă pentru mediul natural și cei din jur.

Bibliografie:

1. Curriculum național. Învățământul primar. Chișinău: MECC, 2018.
2. [Gremalschi A., Corlat S., Braicov A. Educație digitală, clasa I: Suport didactic pentru elevi și cadre didactice. Chișinău, 2018 \(ediție multimedia\)](#)
3. [Gremalschi A., Corlat S., Braicov A. Educație digitală, clasa a II-a: Suport didactic pentru elevi și cadre didactice. Chișinău, 2019 \(ediție multimedia\)](#)
4. Ghid de implementare a curriculumului pentru învățământul primar. Chișinău: MECC, 2018.
5. Evaluarea criterială prin descriptori în învățământul primar, clasele I-IV. Chișinău: MECC, 2019.
6. [Repere metodologice de organizare a procesului educațional în învățământul primar în anul de studii 2021-2022](#)
7. Repere metodologice de organizare a procesului educațional în învățământul primar în anul de studii 2022-2023.

CLASA I

ADMINISTRAREA DISCIPLINEI

Nr. de ore pe săptămână	Nr. de ore pe an
1	33 ⁴

Unități de învățare	Nr. ore	Nr. Evaluări		
		EI	EFE	ES
Semestrul 1. Modulul „XX”⁵				
1. Denumirea modulului ales	15	1	1	1
<i>Total semestrul 1</i>	15	1	1	1
Semestrul 2. Modulul „Educația digitală”				
1. Ce este lumea digitală?	4	1		
2. Comunicăm digital	3			
3. Digitalul în viața cotidiană. Ce e bine și ce e rău?	5			
4. Gândim digital	6		1	1
<i>Total semestrul 2</i>	18	1	1	1
<i>Total an</i>	33	2	2	2

⁴ Poate varia în funcție de orarul clasei și datele calendaristice.

⁵ În conformitate cu prevederile curriculare [1, p.150].

SEMESTRUL 2. Modulul „Educația digitală”

UNITATEA DE ÎNVĂȚARE nr. 1. Ce este lumea digitală?

Nr. de ore: 4

Unități de competențe: 3.1; 3.2; 3.3; 3.4.

Detalieri de conținut	Nr. ore	Data	Resurse	Evaluare
1. Informația. Digital - ce înseamnă?	1		[2, p. 5-7]	EI
2. Dispozitive digitale. Instrucțiuni și programe	1		[2, p. 8-11] Dispozitive digitale	
3. Calculatorul - dispozitiv digital	1		[2, p. 12-14] Sala de calculatoare	
4. Omul și lumea digitală	1		[2, p. 15-16]	

UNITATEA DE ÎNVĂȚARE nr. 2. Comunicăm digital

Nr. de ore: 3

Unități de competențe: 3.5.

Detalieri de conținut	Nr. ore	Data	Resurse	Evaluare
5. Controlăm dispozitivele digitale	1		[2, p. 18-20] Dispozitive digitale	
6. Comunicăm digital	1		[2, p. 21-22] Dispozitive digitale	
7. Dispozitivele comunică între ele	1		[2, p. 23-25] Dispozitive digitale	

UNITATEA DE ÎNVĂȚARE nr. 3. Digitalul în viața cotidiană. Ce e bine și ce e rău?

Nr. de ore: 5

Unități de competențe: 3.6; 3.7; 3.8.

Detalieri de conținut	Nr. ore	Data	Resurse	Evaluare
8. Învățăm digital	1		[2, p. 27-29]	
9. Protejați digital!	1		[2, p. 30-32]	
10. Pericolele din spatele ecranului	1		[2, p. 33-36]	
11. A picat bateria! Dispozitivul digital are nevoie de grija noastră	1		[2, p. 37-40]	
12. Comunicăm digital	1		Sala de calculatoare	

UNITATEA DE ÎNVĂȚARE nr. 4. Gândim digital

Nr. de ore: 6

Unități de competențe: 3.9; 3.10; 3.11; 3.12.

Detalieri de conținut	Nr. ore	Data	Resurse	Evaluare
13. Instrucțiuni	1		[2, p. 42-43]	
14. Algoritm. Program	1		[2, p. 44-47]	
15. Primul meu program	1		[2, p. 48-53]	EFE
16. Depanarea programului	1		[2, p. 54-56]	
17. În lumea digitală	1		[2, p.56, code.org]	ES
18. Lecție de totalizare. Activități de ameliorare și dezvoltare	1		[2, p. 57-58]	

Detalii privind evaluarea:

EI	Noninstrumentală Conversație catehetică frontală Observarea comportamentelor cognitive ale elevilor
EFE	P4: Prelucrări digitale elementare (code.org, resursele cursului I (Începători): selecții de exerciții din nivelurile 1 – 10, în dependență de gradul de pregătire al elevilor) <i>Criterii de succes:</i> 1. Recunosc specificul dispozitivului digital. 2. Respect regulile de utilizare corectă a dispozitivului digital. 3. Execut prelucrări digitale elementare.
ES	Probă practică: Lansarea și depanarea programului în baza instrucțiunilor de deplasare în mediu vizual (code.org, resursele cursului I (Începători): selecții de exerciții din nivelurile 1 – 10, în dependență de gradul de pregătire al elevilor) <i>Unități de competențe evaluate:</i> 3.4. Explorarea posibilităților de utilizare a dispozitivelor digitale 3.8. Respectarea regulilor de utilizare a dispozitivelor digitale 3.10. Controlul deplasării obiectelor pe ecran 3.11. Formarea secvențelor de instrucțiuni 3.12. Rularea secvențelor de instrucțiuni în mediul vizual

CLASA a II-a**ADMINISTRAREA DISCIPLINEI**

Nr. de ore pe săptămână	Nr. de ore pe an
1	33

Unități de învățare	Nr. ore	Nr. evaluări		
		EI	EFE	ES
Semestrul 1. Modulul „XX”				
1. Denumirea modulului ales	15	1	2	1
<i>Total semestrul 1</i>	15	1	2	1
Semestrul 2. Modulul „Educația digitală”				
1. Unități de informație	3	1		
2. Scriem și desenăm digital	9		1	
3. Gândim digital	6		1	1
<i>Total semestrul 2</i>	18	1	2	1
<i>Total an</i>	33	2	4	2

SEMESTRUL 2. Modulul „Educația digitală”**UNITATEA DE ÎNVĂȚARE nr. 1.** Unități de informație**Nr. de ore:** 3**Unități de competențe:** 3.1; 3.2; 3.3.**R/C2:** Efectuarea prelucrării digitale elementare; manifestând ca atitudini și valori specifice predominante: curiozitate și interes pentru inovații; corectitudine, adecvare și respect pentru etica mediilor virtuale.

Detalii de conținut	Nr. ore	Data	Resurse	Evaluare
1. Povestea unui bit	1		[3, p. 5-12]	EI (R/C2)
2. Codificăm și decodificăm informația	1		[3, p. 13-16]	
3. Octetul-prietenul mai mare al bitului	1		[3, p. 17-19]	

UNITATEA DE ÎNVĂȚARE nr. 2. Scriem și desenăm digital

Nr. de ore: 9

Unități de competențe: 3.4; 3.5; 3.6; 3.7; 3.8.

Detalii de conținut	Nr. Ore	Data	Resurse	Evaluare	
4. Tastatura	1		[3, p. 21-24]	Sala de calculatoare	
5. Elementele textului	1		[3, p. 25-28]		
6. Primul meu text digital	1		[3, p. 29-31]		
7. Scriem repede și corect	1		[3, p. 32-37] https://agilefingers.com/ro/lectii		
8. Aplicații pentru desen	1		[3, p. 38-41]		
9. Primul meu desen digital	1		[3, p. 42-46]		
10. Linii și figuri	1		[3, p. 47-51]		
11. Paleta de culori	1		[3, p. 46,51]		
12. Desenăm lumea din jurul nostru	1		[3, p. 52-53]		EFE1

UNITATEA DE ÎNVĂȚARE nr. 3. Gândim digital

Nr. de ore: 6

Unități de competențe: 3.9; 3.10.

Detalii de conținut	Nr. ore	Data	Resurse	Evaluare	
13. Programul și instrucțiunile. Repetări în programele mele	1		[3, p. 55-59]	Sala de calculatoare Dispozitive conectate la internet code.org	
14. Desenăm cu bucle	1		[3, p. 60-65]		
15. Laboratorul programelor cu bucle	1		[3, p. 66-69]		EFE2
16. Aplicații în laboratorul programelor cu bucle	1		[3, p. 70-71]		
17. Probă practică în laboratorul programelor cu bucle	1		[3, p. 72, code.org]		ES
18. Lecție de totalizare. Activități de ameliorare și dezvoltare	1		[3, p. 72]		

Detalii privind evaluarea:

EI	Noninstrumentală Conversație catehetică frontală Observarea comportamentelor cognitive ale elevilor
EFE1	P5: Conținut digital elementar (desen și text) <i>Criterii de succes:</i> 1. Lansez aplicația Paint. 2. Utilizez corect instrumentele de desenare. 3. Realizez desenul propus, introducând elemente creative proprii. 4. Adaug un text scurt în interiorul desenului.
EFE2	P5: Conținut digital elementar: Alcătuirea și rularea programelor pentru deplasarea liniară, cu ocoliri și obstacole, folosind instrucțiuni repetitive în mediul vizual. (code.org, resursele cursului I (Începători): selecții de exerciții din

	<p>nivelurile 12 – 18, în dependență de gradul de pregătire al elevilor)</p> <p><i>Criterii de succes:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Alcătuiesc programul pentru deplasare. 2. Folosesc instrucțiunile pentru desen, bucle, salturi. 3. Identific mai multe variante corecte de program.
ES	<p>Probă practică: Organizarea, lansarea și depanarea programului în baza instrucțiunilor de deplasare, repetitive în mediul vizual (code.org, curs 1, nivelurile 12 – 18) și elaborarea imaginii cu ajutorul aplicației selectate.</p> <p><i>Unități de competențe evaluate:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 3.5. Utilizarea tastaturii pentru scrierea textelor simple. 3.6. Recunoașterea mediilor creare și editare a imaginilor precum și a componentelor principale ale acestora. 3.7. Utilizarea unității mouse (sau a unității stylus) pentru desenare. 3.8. Utilizarea instrumentelor de desenare pentru crearea imaginilor cu elemente de formă și culoare selectată. 3.9. Formarea secvențelor de instrucțiuni (programelor) cu instrucțiuni repetitive. 3.10. Rularea programelor cu instrucțiuni repetitive în mediul vizual.

EXEMPLU DE PROIECT DIDACTIC DE SCURTĂ DURATĂ LA DISCIPLINA „EDUCAȚIA TEHNOLOGICĂ”, MODULUL „EDUCAȚIA DIGITALĂ”, CLASA A II-A

Clasa: a II-a

Disciplina: Educația tehnologică

Modulul: Educația digitală

Unitatea de învățare: Scriem și desenăm digital

Subiectul lecției: Desenăm lumea din jurul nostru

Tipul lecției: de formare a capacităților de aplicare a cunoștințelor

Unități de competențe:

3.5. Utilizarea tastaturii pentru scrierea textelor simple.

3.6. Recunoașterea mediilor creare și editare a imaginilor precum și a componentelor principale ale acestora.

3.7. Utilizarea unității mouse pentru desenare;

3.8. Utilizarea instrumentelor de desenare pentru crearea imaginilor cu elemente de formă și culoare selectată.

Obiective lecției:

La finele lecției elevii vor fi capabili:

O₁: să identifice elementele componente ale aplicației Paint în baza imaginilor prezentate;

O₂: să scrie un text simplu în interiorul desenului, utilizând corect tastatura;

O₃: să utilizeze instrumentele de desenare pentru crearea imaginilor digitale, utilizând corect unitatea mouse și butoanele ei;

O₄: să aleagă culorile potrivite fiecărui element al desenului;

O₅: să manifeste interes și curiozitate în realizarea sarcinilor propuse, precum și corectitudine în autoevaluare.

Strategii didactice:

- forme: frontală, individuală, în perechi;
- metode, tehnici și procedee didactice: exercițiul, jocul didactic, brainstorming, conversația, instructajul, explicația;
- mijloace: tabletă/calculator, proiector, boxe, manualul digital, fișe de lucru, cupe-semafor, imagini, poster, suport video, emoticoane, prezentare PowerPoint.

Strategii de evaluare: evaluare formativă în etape (EFE1), evaluare formativă interactivă, autoevaluare, probă practică formativă.

Produsul evaluat		Criterii de succes
P5	Conținut digital elementar (desen și text)	1. Lansez aplicația Paint. 2. Utilizez corect instrumentele de desenare. 3. Realizez desenul propus, introducând elemente creative proprii. 4. Adaug un text scurt în interiorul desenului.

Locul desfășurării: sala de calculatoare.

Bibliografie:

1. Curriculum național. Învățământul primar. Chișinău: MECC, 2018.
2. [Gremalschi A., Corlat S., Braicov A. Educație digitală, clasa a II-a: Suport didactic pentru elevi și cadre didactice. Chișinău, 2019 \(ediție multimedia\)](#)
3. Ghid de implementare a curriculumului pentru învățământul primar. Chișinău: MECC, 2018.
4. Evaluarea criterială prin descriptorii în învățământul primar, clasele I-IV. Chișinău: MECC, 2019.
5. Schițco N. Educație tehnologică, Clasa a II-a, Desenăm lumea din jurul nostru <https://www.youtube.com/watch?v=jb-iyqzcd3s>

Scenariul didactic al lecției

O	Elemente de conținut Activitatea învățătorului ☺ și a elevilor ☻	t'	Strategii didactice			Strategii de evaluare
			Forme	Metode	Mijloace	
1. EVOCARE						
Asigurarea condițiilor și climatului favorabil începerii organizate a lecției						
O1	☺ Se solicită elevilor să găsească legătura dintre trei obiecte: pensulă, paletă cu culori și dispozitivul digital. ☻ Elevii identifică aplicația care ajută la crearea și editarea diverselor desene. Anunțarea temei și a obiectivelor. Sistematizarea și generalizarea materiei studiate.	1	Frontal	Braistorming Conversația	Imagini PPT	EFI
	☺ Se solicită elevilor să numească cât mai multe cuvinte din câmpul asociativ pentru cuvântul Paint. ☻ Elevii realizează oral sarcina propusă. Compară răspunsurile date cu cele apărute pe diapozitiv.	1 2		 Păianjen		
O5						
2. REALIZAREA SENSULUI						
	Defășurarea probei practice: 1. Conceptualizarea: explicațiile date de către învățător. ☺ Prezentarea criteriilor de succes. ☻ Ascultă și semnalează înțelegerea cu ajutorul cupelor-semafor.	2	Frontal	Explicația	Cupe-semafor Planșa cu criterii de succes	EFI
	2. Demonstrarea: instrucțiunile date de către învățător. ☺ Prezentarea fragmentului din suportul video cu completări și concretizări [5]. ☻ Ascultă și semnalează înțelegerea cu ajutorul cupelor-semafor.	4	Frontal	Instructaj Demonstrarea	Suport video Fragmentul 02.00-03.50	EFI
O3 O4 O5	3. Încercarea: realizarea unor elemente sub îndrumarea cadrului didactic, cu folosirea comentariilor, sprijinului, corectării în cazul comiterii unor greșeli. Elevii lansează aplicația Paint și desenează diverse forme geometrice (dreptunghi, pătrat, triunghi, cerc, oval) apoi le colorează.	5	Individual și în perechi	Jocul Aplicații practice la calculator	PPT Planșe (suport)	
O2 O3 O4 O5	4. Etapa de performanță: Fiecare elev în mod independent execută lucrarea. ☺ Cadrul didactic va acorda o atenție deosebită elevilor ce întâmpină dificultăți în realizarea sarcinii. ☻ Elevii pot revedea suportul video, la necesitate, la dispozitivul digital la care realizează lucrarea. ☻ Elevii care realizează toți pașii din lucrarea cu titlul „Roboțelul” vizualizează suportul video 2 sau 3 (la dorință).	2 3	Independent	Aplicații practice la calculator	Suport video Suportul video 2,3	EFE1
			Activități diferențiate			

3. REFLECȚIE

O5	5. Autoevaluarea ● Autoverificarea în baza criteriilor de succes pentru produsul evaluat. ☉ Monitorizarea autoverificării. Remedierea imediată: autocorectarea ghidată. ● Se autoverifică. Se autocorectează: selectiv, comentează corectările efectuate. ☉ Monitorizarea autoaprecierii: Se recitesc criteriile. ● Elevii se autoapreciază completând fișa de succes (Anexa 2a). Produsul este păstrat în dosarul cu numele, prenumele elevului, pe calculatorul la care activează în cadrul aplicațiilor practice de laborator.	5	Frontal-individual		Planșa cu criterii Fișa de succes Dispozitivele din sala de calculatoare	Autoevaluare EFI
O5	Totalurile lecției. Concluzii ☉ Se solicită de la elevi să exprime judecăți de valoare asupra activității la lecție. ● Realizează reflecții asupra activității.	2	Frontal	Propoziții lacunare	Poster PPT	EFI

Anexa 2a

FIȘA DE SUCCES

Numele Prenumele _____ Data _____

Completează fiecare casetă liberă cu simbolul corespunzător:
 ! am reușit independent   + acum am înțeles   ? mai am întrebări

Pașii spre succes	Mă autoapreciez
1. Am lansat aplicația Paint.	
2. Am utilizat corect instrumentele de desenare.	
3. Am realizat desenul, introducând elemente creative proprii.	
4. Am adăugat un text scurt în interiorul desenului. <i>Numele Roboțelului. Ce face el?</i>	

Anexa 2b

Model: ROBOȚELUL

